

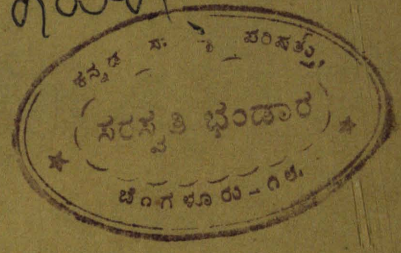
50
P47

ಶ್ರೀ ಸಂಖ್ಯೆ 7397
ದಿನಾಂಕ

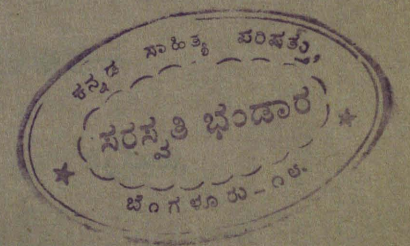
A — 326

ರೋಷಿಣಿ ಮಂದಿರ ವರಿಷಯಂ.

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾ

O,
33,2 ANA K
N13
326

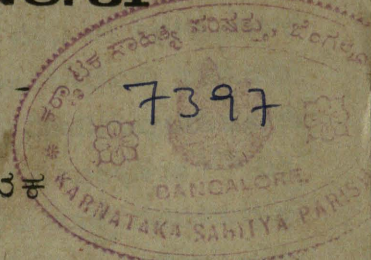

326
2.14

THE
KARNATAKA CHANDRIKE

Series No. 31

A - 326

ಕರ್ನಾಟಕ

ಕರ್ಪೂರಮಂಜರೀಪರಿಣಯಂ

ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು-೧

ಕ್ರ. ಸಂಖ್ಯೆ 7397. ಸಂಖ್ಯೆ.....

ದಿನಾಂಕ.....

ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಡಿತ

ನಂಜನಗೂಡು ಅನಂತನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರಿಂದ

ವಿರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು

ಜಿ. ಟಿ. ಎ. ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು.

1913

ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆ

Series No. 01

ಅನಂತರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರ

O, 33, 2 ANA K

N13

ಅನಂತರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರ

ಅನಂತರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರ

→*←

ಅನಂತರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರ

7397

ಅವತರಣಿ ಕೆ.

ಶ್ರೀಸ್ತಾಬ್ದ ರಿಂದ ರ್ಷರ ಬಳಗಾಗಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ರಾಜಶೇಖರನೆಂಬ ಕವಿಯು "ಕರ್ಪೂರಮಂಜರೀ ಪರಿಣಯ" ವೆಂಬ ಈ ನಾಟಕ (ನಾಟಕ ವೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು) ವನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತವೆಂಬ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಈತನು ಇದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಐದು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವಿರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ತೋರುವುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ "ಬಾಲರಾಮಾಯಣ" "ಬಾಲಭಾರತ" "ವಿದ್ಯಾಶಾಲಭಂಜಿಕಾ" ಎಂಬ ಮೂರು ಗ್ರಂಥಗಳು ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಿರುವುವು. ಉಳಿದ ಎರಡು ಇದುವರೆಗೂ ಗೋಚರಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಸುಕವಿಯು ಮಹಾ ರಾಷ್ಟ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಕನ್ಯಾಕುಬ್ಜದೇಶದ (ಕನೂಜ್) ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಮಹೇಂದ್ರಪಾಲನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರಚನಾತತ್ಪರನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೋ ಸಂಶಯವಾಗಿರುವುದು. ವಿಲ್‌ಸನ್, ಬೇಬರ್, ಮ್ಯಾಕ್‌ಮುಲ್ಲರ್, ಭಂಡಾರಕರ್ ಮುಂತಾದ ಪಂಡಿತನರ್ಯರು ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿಯೆಂದು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಕೃತೋಚಿತವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಮಾನಸಿಕಮಾಡಿರುವೆನು. ಈತನ ವರ್ಣನಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ಆಗಣ ಕಾಲದ ರಾಜವಾಸದ ರೀತಿಯನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ರೂಪಕವನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಪಂಡಿತರೂ, ನನಗೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠರೂ, ಪಿತೃಸಮರೂ ಆಗಿದ್ದ-ನಂಜನಗೂಡು ಅನಂತನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಕನ್ನಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿ, ನನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಕಾಲಾಧೀನರಾದರು. ಆಗ್ಗೆ ಈ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಯವನಿಕಾಂತರಗಳು ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬಾಸೆಯಿಂದ ನಾನು ನನಗೆ ತಾತಪಾದರೂ ಪರಮಗುರುಗಳೂ ಉಭಯಭಾಷಾಪಂಡಿತರೂ-ಆಸ್ಥಾನಕವಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ-ನಂಜನಗೂಡು ಸುಬ್ಬಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯವಾದ ಸಹಾಯದಿಂದ

ಉಳಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದೆನು. ಆದರೆ ಆಯಾ ಪಾತ್ರಗಳ ಮಾತು
 ಗಳಲ್ಲವೂ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ನೋದಲೇ ಅವರೂ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ
 ವನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ವಿಘ್ನವುಂಟಾಯಿತು. ನಾಗಾನಂದ, ಸತ್ಯ
 ವತೀ ಚರಿತ್ರೆ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಲೋಕಾಂ
 ತರವನ್ನೈದಿದ್ದರೂ ಜೀವಂತರಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಸಹೋದರರ ಉದ್ದೇಶ
 ವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸು ನಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ ಕೆಲ ಮಹನೀ
 ಯರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಬಲದಿಂದಲೂ ಈಗ ಈ ರೂಪಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟ
 ಸಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಈ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ರಸವು ಅತಿಯಾಗಿದ್ದು
 ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಗಿ ಬರಲು ಬಿಟ್ಟಿರುವೆಡೆ
 ಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಟ್ಟು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವೆನು. ಕನ್ನಡಿಗರು ಈ ಅನರ್ಘವಾದ
 ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನಿತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಆಸಾನ ವಿಧ್ಯಾ ನಂಜನಗೂಡು ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ,
 ಕೃಷ್ಣ ರಾಜಮೊಹಲ್ಲಾ, ಮೈಸೂರು.

[Faint bleed-through text from the reverse side of the page, mostly illegible.]

ಕ'ಪೂರ್'ಮಂಜುರೀಪರಿಣಯಂ

ಒಂದನೆಯ ಯವನಿಕಾಂತರಂ

ವೃತ್ತಂ|| ಬಿಸಜೋತ್ಪನ್ನನರಾಣಿಗಕ್ಕೆ ಶುಭಮಾನ್ಯಾಸಾದಿಗಳ್ಳಕ್ಕೆ ಸಂ |
 ತಸಮೋಜರ್ಕಗಳಚಿತ್ತಮಂ ಸೆಳವನಾತೆಮ್ಮನ್ನ ರೋಳಪುಟ್ಟಿ ಮಾ ||
 ಮಸಕಂದಾಳ್ಳಗೆ ಸಂದಮಾಗಧಿಲಸದ್ವೈದಭಿಪಾಂಚಾಲಿಯಿಂ |
 ದೊಸರೊಟ್ಟಿಂರಸಿರ್ಕರ್ಕಳೀಂಟುಗೆಚಕೋರಂಬೊಲ್ ಸ್ಫುರಜ್ಯೋತ್ಸೆಯಿಂ ||

* * * *

(ನಾಂದ್ಯಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಕನ ಪ್ರವೇಶ)

ಸ್ಥಾಪಕ— ಕಂ|| ಅರುಮೊಗನಂ ತೊಡೆದೊಟ್ಟಲೊ |
 ಳೊರಗಿಸಿ ತಂತಮ್ಮ ತಲೆಯೊಳೆಳವೆರೆಯಂಸಿಂ ||
 ಗರಸಿ ಸುರಪ್ರಿಯರೆನಿಪಾ |
 ಗಿರಿಜಾಗಿರಿಶರ್ಕಳೆನುಗೊಡಚುರ್ಗೆನೊಗನುಂ ||

ಮತ್ತು,

ವೃತ್ತಂ|| ಚಂದಿರಲೇವೆಕಣ್ಣೊಳೆಪ ಬಿಳ್ಳಿಯಬಟ್ಟಲದಂಬರಾಸಗಾ |
 ಸ್ಯಂದಿಜಲಮಹಾರ್ಘ್ಯಸಲಿಲಂ ಪೊಸಜೊನ್ನ ಮದೋಷಮಾದಮು ||
 ತ್ತೆಂದೆನಿಸುತ್ತಿರಲ ಮಕುಟಶೋಭಿತಪಾಣಿಯುಗಾಗ್ರನಾಗಿ ಕಾ |
 ಯೊಂದಿದನಲ್ಲಳಂ ನಮಿಸುವೀಶನೊಡರ್ಪಗೆ ನಮ್ಮ ಭೀಷ್ಮ ಮಂ ||

(ಎಂದೆರಡುಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಯಿಟ್ಟು ತೆರೆಗಿದಿರಾಗಿ ನೋಡಿ) ಇದೇನು !
 ನಮ್ಮ ಸಂಗೀತಪಾಠಕರ ಸಮೂಹವು ನಾಟ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರು
 ವುದು ! ಬಬ್ಬಳು ಪಾತ್ರೋಚಿತವಾದ ಉಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಡುತ್ತಿರುವಳು.

ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಹೂಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಮೊಗವಾಡಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಿರುವಳು. ಬೇರೊಬ್ಬಳು ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಮೇಲೆ ಅರೆಯುತ್ತಿರುವಳು. ಕೊಳಲ ನಾದವು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಮೂರು ಮದ್ದಲೆಗಳೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುವು. ಈ ಕಂಚಿನ ತಾಳಗಳು ಇಂಪಾಗಿ ಧ್ವನಿನಾಡುತ್ತಿರುವುವು. ಈ ಧ್ರುವಾಗೀತಿಯಾದರೋ ಮನಸ್ಸನ್ನಪಹರಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮೊಡನಾಡಿಗರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆದು ಇದರ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ತೆರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಸನ್ನೆ ಮಾಡುವನು)

ಪಾರಿಪಾಶ್ವರ್ಯಕ- (ಬಂದು) ಏನಪ್ಪಣೆ ?

ಸಾಧಕ- ಅಯ್ಯಾ, ಇದೇನು ನಾಟಕಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವಿರಿ ?

ಪಾರಿಪಾಶ್ವರ್ಯಕ- ಸಟ್ಟ ಕವನ್ನಭಿನಯಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆವು.

ಸಾಧಕ- ಅವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಯಾರು ?

ಪಾರಿಪಾಶ್ವರ್ಯಕ- ಕಂ|| ಇಂತಾರ್ಯನೆಪೇಳ್ವುದು ಜನ |

ಸಾಧಕ- ಮೆಂತುಕುಮಾರಕನೆ

ಪಾರಿಪಾಶ್ವರ್ಯಕ- ರಾಜಶೇಖರನೆನುತಂ ||

ಸಾಧಕ- ಅಂತಪ್ಪವನಾವಂ

ಪಾರಿಪಾಶ್ವರ್ಯಕ- ರಘು| ಸಂತತಿಶಶಿಯಾಮಹೇಂದ್ರಪಾಲಕನೋಜಂ ||

ಸಾಧಕ- (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಇದನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಯು ರಾಜಶೇಖರನೇ ?

ಪಾರಿಪಾಶ್ವರ್ಯಕ- ಅಹುದು. ಆತನೇ.

ಸಾಧಕ- ರಸಿಕರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವರು :-

ಕಂ|| ಕವಿವರದಾವಕೃತಿಯೋಳ್ ||

ಪ್ರವೇಶವಿಷ್ಣಂಭಕಂಗಳಂ ನಿರವಿಸರೋ ||

ಬುವಿಯೊಳಗಾ ನಾಟಕೆಗವೊ |

ಳುವುಗದದಂ ನುಡಿಸರಲೆ ಸಟ್ಟಕಮೆನುತಂ ||

(ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ) ಆತನು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲೇಕೆ

ಬರೆದನು ?

ಪಾರಿಪಾಶ್ವರ್ಯಕ- ಕಂ|| ಸಕ್ಕದದೊಳೆ ಕೃತಿಬಿಟ್ಟು |
 ತ್ತಕ್ಕುಂಪಾಗದದೊಳದುವೆ ಪಿರಿದುಂಮೆಲ್ಲಿ ||
 ತ್ತಕ್ಕುಗುಮನಿತ್ತೆಯಿಯೆರ |
 ಡಕ್ಕಂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಮೆನಿತೊಪೂರುಪಂಗಂಪೆಣ್ಣಂ ||

ಸರ್ವಭಾಷಾಚತುರನಾದಾತನೇ ಹೀಗೆಯೂ ಹೇಳಿರುವನು.

ಕಂ|| ಎನಿತೊಳವುಜಗದೆ ಭಾಷೆಗೆ |

ಳನಿತರೊಳಂ ಪದಮುಮೊಂದೆಯರ್ಥಮುಮೊಂದೇ ||

ಎನಿಸೆಯುಮುಕ್ತಿ ವಿಶೇಷಂ |

ಘನಕೃತಿಗಡಭಾಷೆ ಯಾವುದಾಪೊಡದೇಂ ಪೇಳ್ ||

ಸಾಧಕ- ಈತನೇಕೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ?

ಪಾರಿಪಾಶ್ವರ್ಯಕ- ಕೇಳು. ಮೃಗಾಂಗಲೇಖಾ ಕಥಾನಿರ್ಮೂಲಕನಾದ ಸರ್ವರಾಜನೂ ಈತನ ಸವಿಸುಡಿಗೆ ಸೋತು ತನ್ನ ಬಡನಾಡಿಗರಾದ ಕವಿಗಳೊಡನೆಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿರುವನು-

ಕಂ|| ಕವಿರಾಜಂ ಬಾಲಕವಿ |

ಪ್ರನಿದಿತನಿರ್ಭರನರೇಂದ್ರನೋಜನುಮೆಂದೀ ||

ಭುವನದ ಜನಮನಿತುಂ ಪೋಗ |

ಳ್ವವನಗುಣಂ ಪೆಂಪುವೆತ್ತು ಶೋಭಿಪ್ಪದಿನ್ನುಂ ||

ಕಂ|| ಕಳೆಯಾಣ್ಣನನೀಕ್ಷಿಸಿ ನೀಂ |

ಕಳಂಕಿಯೆಂದೆನುತೆ ನಗುವುದಾವನಸುಗುಣಾ ||

ವಳಬೆಳಗುವನಾ ಕವಿಯೇ |

ತ್ರಿಲೋಕಿಯಂ ರಾಜಶೇಖರಾಹ್ವಯದಿಂದಂ ||

ಸಾಧಕ- ಆದರೆ ಈಗ ಇದನ್ನು ಯಾರಾಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಭಿನಯಿಸಬೇಕು ?

ಪಾರಿಪಾಶ್ವರ್ಯಕ- ಕಂ|| ಜನಪತಿಕುಲ ಚೂಡಾಮಣಿ |
 ಯೆನಿಸುತೆ ಬಿರುದಾಂತವಂತಿಸುಂದರಿತನ್ನೋ ||
 ಪನೊಡರ್ಚಿದ ಕೃತಿಯನಿದಂ |
 ಘನಾಭಿನಯಮುಖದೆ ನೋಡಲಾಣತಿಯಿತ್ತಳ್ ||

ಮತ್ತು,

ವೃತ್ತಂ|| ವಳಿಸುತೆಚಕ್ರವರ್ತಿಪದಮಂಜನಪಾಗ್ರಣಿ ಚಂಡಪಾಲನೆಂ |
ಬಿಳಿಯಿರುಳಾಣ್ಮಿನೀ ಸರಸಸಟ್ಟಕಮೆಂಬ ನವೀನಕಾವ್ಯದೊಳ್ ||
ಬಲವದರಾತಿಮಂಡಲಮದೇಭವಿದಾರಣ ಕೇಸರೇಂದ್ರ ಕುಂ |
ತಳನರಪಾಲನಾತ್ಮಭವೆಯೊಳ್ ಪಸೆ ನಿಲ್ಲನತಿಪ್ರನೋದದಿಂ ||

ಸೌ ಪಕ-ಆರ್ಯನೂ ಆತನ ಪತ್ನಿಯೂ ಮಹಾರಾಜ ರಾಜ್ಞಿಯರ ವೇಷ
ವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಇತ್ತಕಡೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ನಾವೂ
ಮುಂದೂ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಗೊಳಿಸೋಣ. (ಎಂದಿಬ ರೂ
ಹೊರಟುಹೋಗುವರು)

(ಇದು ಸ್ಥಾಪನೆ)

(ಬಳಿಕ ರಾಯನೂ ರಾಣಿಯೂ ವಿದೂಷಕನೂ ವಿಚಕ್ಷಣಿಯೂ
ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ರಾಯ-ದೇವಿ, ದಕ್ಷಿಣಾಧಿಪ ನರೇಂದ್ರನಂದಿನಿ, ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ತಲೆ
ದೋರುತ್ತಿರುವೀ ವಸಂತೋತ್ಸವದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಲಾಶಿಸು
ವೆನು. ಏಕೆಂದರೆ,

ವೃತ್ತಂ|| ತುಡದೆಯೆತೋಳ್ಗೆ ಕುಪ್ಪಸಮನೀಯದೆ ಚಂದನತೈಲಮಂಜಳ |
ಉಡ್ಡಿಗಿಸಿಜಾನನಾಂಬುಜಕೆ ಕುಂಕುಮಮಂ ಪಿರಿದಾಗೆಮುನ್ನಿನಂ ||
ತಿಡದೆಬೆಡಂಗಿಯಮರ್ಯಣಮಂತುಟಿಗೊಪ್ಪಿಸದಿರ್ಪದೂಸರಿಂ |
ಜಡಿದುಮಧೂತ್ಸವಂ ತಿಶಿರನೇಳ್ಗೆ ಯನೈದಿದುದೆಂದುಭಾವಿಸೆಂ ||

ರಾಣಿ-ನಾನೂ ಇದರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವೆನು.

ವೃತ್ತಂ|| ಹಿಮಸಮಯೋತ್ಸವಂ ತಳರೆಪಲ್ಲಳನುರ್ದಿ ಕರ್ಜುವ |
ಘುಮುಘುಮಿಪಾದ್ರ್ಯಚಂದನವಿಲೇಪನಕೆಳ್ಳನಿತಿಗಿಳಾಟಿಸ ||
ಬೆರಮವನಿಯಾರಿಸಲ್ಪೊದಿಕೆಯಿಂತುದಿಗಾಲ್ಗೊಳಿಟ್ಟಿರಂಗಂವ |
ಪ್ರಮದದೆ ಕಾದಲರ್ಕೆಳೊನೋಡರಸಾಗ್ಯಹ ಮಧ್ಯಭಾಗದೊಳ್ ||

ಬಬ್ಬ. ವೈತಾಳಕ- (ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಜಯಜಯಪೂರ್ವದಿಗಂಗನಾಭುಜಂಗ,
ಜ್ಞಪ್ರಪಾಕಂಕ ಕರ್ಣಪೂರ, ಶೋಭಾನಿರ್ಜಿತರಾಧಾಸೌಂದರ್ಯ,

ವಿಕ್ರಮಾಕ್ರಾಂತಕಾಮರೂಪ, ಹರಿಕೇಳಿಕೇಳಿಚಾರ, ಅವಮಾನಿತ
ಕರ್ಣಸುರ್ವಣದಾನ, ಸರ್ಪಾಂಗ ಸೌಂದರ್ಯರಮಣೀಯ, ಈ
ವಸಂತೋತ್ಸವವು ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ.

ವೃತ್ತಂ|| ಮಿನುಗುವಪಾಂಡ್ಯನಾರಿಯರಗಲ್ಲದೆ ಪೊಂಪುಳಿಪೊಣ್ಣೆಚೋಳಮಾ |
ನಿನಿಯರಕಾಯ್ಯಮಯ್ಯರೆಯೆ ಕಾಂಚಿಯಪೆಣ್ಣಳನಂಗಲೀಲೆನಂ ||
ದನಕಮದಾಗೆಕನ್ನಡಿಗವೆಂಡಿರ ಮುಂಗುರುಳಾಡೆ ಕುಂತಕಾಂ |
ಗನೆಯರನೇಹಮುರ್ವಸುಳಿಗುಂ ಮಲಯಾಚಲಶೀತಮಾರುತಂ ||

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವೈತಾಳಕ-

ವೃತ್ತಂ|| ಕುಂಕುಮಪಂಕಪಿಂಗಮರಡೀಕಮನೀಯ ಕಪೋಲಭಾಗಕಾ |
ತಂಕಮನೀವುನೀಗೊಡೊ ಸಂಪಗೆಗಳ್ಳುಳಿಗೊಂಡಪಾಲ್ಗೆ ತಾಂ ||
ಶಂಕೆಯನೈದೆಯೊಂದಿವುದು ಮಲ್ಲಿಗೆನೇಲಿಮುಸುಂಕೆತುಂಬಿಕಾ |
ವಂಕರಿದಾಗೆ ಮುಳ್ಳುಗಮಿದೊಪ್ಪುವುರ್ದಿರ್ಕಡೆತುಂಬಿಸೀರ್ವಪೊಲ್ ||

ರಾಯ-ಪ್ರಿಯೆ, ವಿಭ್ರಮಲೇಖೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವು
ದಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ನೀನೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಡ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬ
ರನ್ನೂ ಕಾಂಚನದಂಡ ರತ್ನದಂಡರೆಂಬೀ ವೈತಾಳಕರಿಬ್ಬರೇ
ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಿರುವರಲ್ಲವೆ! ಇದೊ, ಇತ್ತನೋಡು. ಬೆಡಗು
ಗಾತಿಯರ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾದ ಬೀಜದಂತೆ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ
ಬೀಸುತ್ತಿರುವೀ ಮಲಯಮಾರುತನ ಸೊಗಸಿಗೆ ಕುಣಿಯುವ
ಲಲಿತಲತಾನತಕಿಯರಿಗೆ ನಾಟ್ಯವಿದ್ಯೆಯನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ, ಕೋಗಿ
ಲೆಗಳ ಕಲಕಂಠಕ್ಕೆ ಪಂಚಮ ಮಧುರಸ್ವರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ,
ಬಂಡಿತೆಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿ ಕಂಠಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತುಂಬಿದ್ದ
ಕೋಪವನ್ನು ಮನ್ಮಥನ ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ತಗ್ಗಿಸಿ, ರತ್ನಗರ್ಭಿಯೆಂಬ
ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ನಂಟನಾದ ವಸಂತನ ವೈಭವವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆನೋಡು.

ರಾಣಿ-ವೈತಾಳಕರು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಮಲಯಮಾರುತನು ಬೀಸುತ್ತಿ
ರುವನು ;

ವೃತ್ತಂ|| ಅಲುಗಿಸಿಲಂಕೆಯೊಳ್ಳೆ ಸುಪತೋರಣಮಂ ಕಲಶೋದ್ಭವಾಶ್ರಮಂ |
ಒಳಸುತಸುಂಬುತಲ್ಲಿ ಹರಿಜಂದನಮಂ ಕೆಳೆಗೊಂಡುಕಪ್ಪುರಂ ||

ಗಣಿಡನೆತೂಗಿ ಜಾತಿಫಲಮಂಕುಣಿದಾಡಿಸಿ ನಾಗವಲ್ಲಿಯಂ |
ಚಲಿವುದು ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿಜಲಮಂ ನಲಿದೀಂಟಿದಚೈತ್ರಮಾರುತಂ ||

* * * *

ವಿದೂಷಕ-ಮಹಾರಾಜನೇ, ನನ್ನ ಮಾವನ ಮಾವನು ಕಂಡವರ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ ರಿಗಿಂತಲೂ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ವಿದ್ವಾಂಸನಲ್ಲವೆ?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-(ನಕ್ಕು) ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವು ವಂಶಪರಂಪರೆಯಾಗಿಯೇ ಬಂದಿರುವುದೋ?

ವಿದೂಷಕ-(ಕೋಪಿಸಿ) ಎಲೇ, ತೊತ್ತಿನಮಗಳೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದ ಸ್ವೈರಣಿ, ಕಂಡವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲೂಡಿ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊರೆಯುವುದಾದಿ, ನಿರ್ಲಕ್ಷಣೆ! ವಿಚಕ್ಷಣೆ! ನಾನು ನೀನಾಡಿದಂತಹ ಮೂರ್ಖನೇ? ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಪರಿಶಾಸನಾಡುವೆ? ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದ ನನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದ ಕೊರತೆಯೇನೂ ಆಗಲಾರದು. ಕೈಯಹುಣ್ಣಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯೇಕೆ?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-ಹಾಗೆಯೇ? ಬಡುವ ಕುದುರೆಯ ವೇಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವು ದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳೂ ಬೇಕೆ? ಆಗಲಿ. ಈ ವಸಂತರ್ತುನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸು.

ವಿದೂಷಕ-ಪಂಜರದಲ್ಲಿರುವ ಶಾರಿಕೆಯಂತೆ ಅಪ್ಪುಹೊತ್ತಿನಿಂದಲೂ ನೀನೇ ಕೆ ಗುರುಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುವೆ? ನಿನಗೇನೂ ತಿಳಿಯದು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಇದಿರಾಗಿಯೂ ಮಹಾರಾಣಿಯ ಇದಿರಾಗಿಯೂ ವರ್ಣಿಸುವೆನು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಸ್ತೂರಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವರುಂಟೆ? ಬರೆಗಲ್ಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನವನ್ನು ಬರೆಯಿಕ್ಕುವರೆ? (ಎಂದೋದುವನು)

ಕಂ|| ಕಳವೆಗಳೋಗರದಂತಿರೆ |
ತೂಳಪಲರಿಂಪೂತೆಸಿಂದುವಾರವಿಟಪೆಮುಂ ||
ಸಲಿಸೋಸಿದಿಮೆಮೊಸರಂ |
ಪಳವವಿಚಕಿಪ್ರಸೂನಮುಂ ನನಗಿಪ್ಪಂ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-(ನಕ್ಕು) ನಿನ್ನ ದುರಾಸೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿರುವೆ.

ವಿದೂಷಕ-ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಬೈದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವರ್ಣಿಸು.

ರಾಣಿ-(ನಕ್ಕು) ವಿಚಕ್ಷಣೆ! ಭಾವಕವಿತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನನ್ನಂತಹ ಜಾಣರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನೀನು ನಮ್ಮಿದಿರಾಗಿ ಅಹಂಕಾರಪಡುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ? ನೀನು ಬರೆದಿರುವ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಯಪುತ್ರನ ಇದಿರಾಗಿ ಓದು. ಯಾವುದು ಸಾಮಾಜಿಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದೋ ಅದೇ ಕಾವ್ಯವು. ಯಾವುದು ಬರೆಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಬರೆ ಬರುವುದೋ ಅದೇ ಜಿನ್ನವು. ಯಾವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನುಕೂಲಳಾಗಿರುವಳೋ ಅವಳೇ ಹೆಂಡತಿ. ಯಾವನು ತನ್ನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತರುವನೋ ಅವನೇ ಮಗನು.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆಯೇ ಸರಿ. (ಎಂದೋದುವಳು)

* * * *

ರಾಯ-(ನಕ್ಕು) ನೀತಿಗಳ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದಲೂ, ವೃತ್ತಿಗಳ ವೈಜಿತ್ಯದಿಂದಲೂ ವಿಚಕ್ಷಣೆಯು ವಿಚಕ್ಷಣೆಯೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಕವಿಗಳಿಗೆ ಶಿರೋಭೂಷಣಳಾದೀಕೆಯೇ ಕವಿತಾರಚನೆಯ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕಂಡವಳು.

ವಿದೂಷಕ-(ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು) ವಿಚಕ್ಷಣೆಯು ಕವಿತಾರಚನೆಯ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕಂಡವಳು. ಹಾರುವನಾದ ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನು ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಅಥಮನು. ಆ ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳಿಬಿಡಿ.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-ಆರ್ಯ, ಕೋಪಿಸಬೇಡ. ಕುರುಡಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆಯನ್ನಿಟ್ಟಂತೆ ಬಡವನಾದ ನಿನ್ನ ಶೈಲಿಯು ಲಲಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿದೂಷಕ-ನಿನ್ನ ಶೈಲಿಯು ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ಕನಕಾಂಬರಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಂತೆಯೂ ಬೆವರಿಂದ ಮೈಗೆ ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿದಂತೆಯೂ ಅಸಹ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-ಆರ್ಯ! ನಿನೊಡನೆ ನನಗೆ ಮಾತ್ಸರ್ಯವೇಕೆ? ನಿರಕ್ಷರವಾದ ಸಾಣೆಯು ರತ್ನವನ್ನು ಕೊರೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವಂತೆ ನಿರಕ್ಷರನಾದ ನೀನು ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದೆ. ನಾನಾದರೋ

ಉಬ್ಬಾಕ್ಷರವಾದ ತಕ್ಕಡಿಯು ಚಿನ್ನವನ್ನು ತೂಗುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವಂತೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದೆನು.

ವಿದೂಷಕ-ನನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವೆಯಾ? ಧರ್ಮರಾಯನ ಅಣ್ಣನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ (ಕರ್ಣ) ನಿನ್ನ ಅಂಗಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕುವೆನು.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-ಉತ್ತರಾಸಕ್ತತ್ರದ ಮುಂದಣ ನಕ್ಷತ್ರದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ (ಹಸ್ತ) ನಿನ್ನ ಅಂಗವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕುವೆನು.

ರಾಯ-ಮಿತ್ರನೇ, ಈಕೆಯು ಕವಿಗಳ ಶಿರೋರತ್ನವಲ್ಲವೆ?

ವಿದೂಷಕ-(ಕೋಪದಿಂದ) ಆದರೆ ಹರಿಬ್ರಹ್ಮನಿದ್ದಿ ಓಡೇಶ್ವರ! ಚಿತ್ರಪಾಲಯಿತ್ರಕ ಚಂಪಕರಾಜ ಮಲಯಶೇಖರ ಇವರೊಬ್ಬರಿಗಿಂತ ನಮ್ಮ ದೂತಿಯೆ ಸುಕವಿಯೆಂದು ಹೇಳುವಿರಲ್ಲವೆ?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-(ನಕ್ಕು) ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಹಾಳಾದಹಾಗೆ ನೀನೂ ಹೋಗು.

ವಿದೂಷಕ-(ಕೊರಲನ್ನು ಓರೆನಾಡಿಕೊಂಡು) ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಹಲ್ಲುಗಳು ಹಾಳಾದಂತೆ ನೀನೂ ಹಾಳಾಗು. ಮದ್ಯವನ್ನೂ ಪಂಚಕವ್ಯವನ್ನೂ ಸಮಾಸವೆಂದು ಬಂದೇ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬುವಂತೆಯೂ ಗಾಜನ್ನೂ ಮಾಣಿಕ್ಯವನ್ನೂ ಸಮಾಸವೆಂದು ಬಂದೇ ಬಡವೆಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತುವಂತೆಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ದಾಸಿಯರನ್ನೂ ಸಮವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಈ ಅರಮನೆಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-ಈಶ್ವರನು ಯಾವುದನ್ನು ತನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೋ (ಅರ್ಥಚಂದ್ರ) ಅದು ನಿನ್ನ ಕೊರಲನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲಿ. ವಕುಳವೃಕ್ಷವನ್ನು ಚಿಗುರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ದೋಹವನ್ನು ಮಾಡುವರೋ (ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಾಂಬೂಲರಸವನ್ನು ಗಿಯುವರು) ಅದು ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನಾವರಿಸಲಿ. ಎಲೇ ತೊತ್ತಿನಮಗಳೇ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದ ಸ್ವೈರಣಿ. ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವೆಯಾ? ಘಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗೆಯ ಮರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಗತಿಯುಂಟಾಗುವುದೋ (ಎಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಉದುರುವುದು) ಅದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ನನ್ನ ಶಾವದೊಡನೆ ನಿನ್ನಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಲಿ. ಬಕ್ಕಲಿಗರು ತುಂಟುಹಸುವಿಗೆ ಏನುಮಾಡುವರೋ (ಮೂಗುದಾರವನ್ನು ಹಾಕುವರು) ಆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು ನಿನ್ನಾಗಲಿ.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-ನನ್ನ ಎಡಗಾಲಲ್ಲಿರುವ ಅಂದುಗೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲಿಟ್ಟು

ಉತ್ತರಾಪಾಥಾ ನಕ್ಷತ್ರದ ಮುಂದಣ ನಕ್ಷತ್ರದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ (ಶ್ರವಣ-ಕಿವಿ) ನಿನ್ನ ಎರಡಂಗಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತುಹಾಕುವೆನು.

ವಿದೂಷಕ-(ಕೋಪದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿಹೋಗಿ ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಡನೆ ದೂತಿಯರು ಹೋರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಈ ಮರಮನೆಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಮುಗಿಯುವೆನು. ಇಂದು ಮೊದಲು ನಾನು ನನ್ನ ಭೂಮಿಯೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯ ಚರಣಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆನು.

(ಎಂದು ಕೂಗುವನು-ಎಲ್ಲರೂ ನಗುವರು)

ರಾಣಿ-ಮಹಾರಾಜನೇ, ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಲಂಕಾರವು ಹೇಗೆ ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆರ್ಯವಿತ್ರನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಭೆಯು ಶೋಭಿಸದು.

ವಿದೂಷಕ-(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ ಗರ್ವದಿಂದ) ನಾನು ಬಾರೆ ನಾನು ಬಾರೆ. ಮತ್ತಾವನನ್ನಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮಿತ್ರತ್ವಕ್ಕೆ ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಿ. ದೊಡ್ಡ ಗಡ್ಡವನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಿವಿಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟಿರುವ ಬಂದು ಮೊಗವಾಡವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕೇಡಿಗಳಾದ ದೂತಿಗೆ ಇಟ್ಟು ನನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ಗುಂಪಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ನೀವು ಸಾವಿರವರ್ಷ ಬದುಕಿರಿ.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-ಇವನನ್ನು ಸತ್ತೈಸಿದಿರಿ. ಬಿಡಿ. ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದರೆ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಬಿಗಿಯಾಗುವನು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನನೆದ ಮಂಜುಮರಿಯ ಗಂಟಿನಂತೆ ಉಬ್ಬಿ ಕಲ್ಲಾಗುವನು.

ರಾಣಿ-(ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ)

ವೃತ್ತಂ|| ನಲವಿಂಪಾಡುತೆ ಮೆಟ್ಟಿನಿಂದುಮಣೆಯಂಕಾಂತಾಳಿಬಾಗುತ್ತಮು |
ಯ್ಯಲನಾಡುತ್ತಿರೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಳದರೊಳ್ಳೇರೂರೆಸೈಚಾಶ್ಚ ಸಂ ||
ಕುಲಮಂ ಮೆಲ್ಲಡಿಯಿಕ್ಕುವಂತೆನಗಿನೇಸರ್ವೋಪನಾದೂಸರಂ |
ಬಳೆಯುತ್ತಿಪ್ಪುವವಾಸರಂಗಳೆನುತಾಮುಚ್ಚಿತ್ತದೊಳ್ಳಾವಿಸಂ ||

ವಿದೂಷಕ-(ತೆರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಮಣೆ! ಮಣೆ!

ರಾಜ-ಅದೇಕೆ?

ವಿದೂಷಕ-ಭೈರವಾನಂದರು ದಯೆಮಾಡಿರುವರು.

ರಾಜ-ಆಃ ಏನು! ನಿಜಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅದ್ಭುತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವನೆಂದು ಜನಗಳು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವರಲ್ಲ! ಆತನೆಯೋ?

ವಿದೂಷಕ-ಅಹುದು. ಆತನೇ.

ರಾಜ-ಬೇಗ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ವಿದೂಷಕ-(ಹೋಗಿ ಕರೆತರುವನು)

ಭೈರವಾನಂದ-(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

* * * * *

ಮತ್ತು,

ವೃತ್ತಂ|| ಭುವನದರಂಡೆಚಂಡೆಯರೆ ದೀಕ್ಷೆಯನೊಂದಿದಧರ್ಮಪತ್ನಿಯರ್ |

ಸವಿಸವಿಯಾದಕಳ್ಳಿ ಕುಡಿ ನೀರ್ಪಲಲಂಗಳೆಭೋಜನಂಗಡಾ ||

ಪ್ರವಿಮಳಭೈಕ್ಷಮೇ ಮಧುಸುಧಾಮಧುರಾಶಿಫೋಜ್ಯಸಂಚಯಂ |

ತೊವಲದಿವಾಸುಕೌಳಕುಲಪದ್ಧತಿಯಾರ್ಗದೇಗೊಳ್ಳದಿಕುರ್ಗುಂ ||

* * * * *

ರಾಜ-ಈ ಪೀಠವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಭೈರವಾನಂದ-(ಕುಳಿತು) ಈಗ ನಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೇನು?

ರಾಜ-ಆವುದಾದರೊಂದು ಅದ್ಭುತವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವೆನು.

ಭೈರವಾನಂದ-

ವೃತ್ತಂ|| ಗಗನದಮಧ್ಯದೊಳ್ಳಿ ಲಿಪಿನಾರವಿಬಿಂಬಮನಂತರಿಕ್ಷದಿಂ |

ತೆಗೆದಿಳಿಪುತ್ತೆ ತೋರಿಸಿನಿಳಾತಳದೊಳ್ಳಿ ರಿಪುರ್ಣಚಂದ್ರನಂ ||

ಸೊಗಯಿಸಸಿದ್ಧ ಸಾಧ್ಯ ಸುರನಾರಿಯರಂ ಸೆಳಿತರ್ಪನೆಂಜಿಡಿಡಿ |

ಜಗದೊಳಗಾವುದಿನ್ನನಗೆಪೇಳಕವಲ್ಲ ನೃಪಾಲಶೇಖರಾ ||

ಇಂತಹ ನಾನು ಈಗ ಯಾವ ವಿಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿ?

ರಾಜ-(ವಿದೂಷಕನೊಡನೆ) ಮಿತ್ರನೇ, ನಾವು ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದ ಆ ಕನ್ಯಾ ರತ್ನವನ್ನು ಕರೆತರಿಸಿ ತೋರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳು.

ವಿದೂಷಕ-ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಭೈರವಾನಂದನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಾಗಧಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆನು. ಅವಳನ್ನು ತಾವಿಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದು ತೋರಿಸಬೇಕು.

ಭೈರವಾನಂದ-ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. (ಎಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಿ) ಪೂರ್ಣಮಾಚಂದ್ರನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದುಬರಲಿ.

ಕರ್ಪೂರಮಂಜರೀ-(ತೆರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು)

ಎಲ್ಲರೂ-(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವರು)

ರಾಜ-

ವೃತ್ತಂ|| ಅಲುಬಿರೆಕರ್ಪುಕಣ್ಣಳತಿರಕ್ತಿಮೆವೆತ್ತಿರೆಮುಂಗುರುಕ್ಕಿದ |
ದೇಳಲೆಮುಖಾಬ್ಬ ದೊಳಕರಸರೋಜಕೃತಾದ್ರ್ಯಶಿರೋರುಹಾಳಿತಂ ||
ದಲನುಗೆಜೇಲದಂಚಲಮುಮೈದೆಮನಂಗೊಳೆಬೆಕ್ಕಸಕ್ಕತಾ |
ಯೆಲೆಯಿವಳೆಂದುಯೋಗಿಕುಲಮಂಡನಿಲ್ಲಿಗೆತಂದನೀಕೆಯಂ ||

ಮತ್ತು,

ಕಂ|| ಗುರುಕುಚದೇಜಗುಳ್ಳಸೆರಗಂ |

ಕರಕಂಜದಿವಾವಗಿಸುತಮುಟ್ಟಸಡ್ಡಿಂ ||

ಬರಮಂವೆರತೊಕ್ಕೈಯ್ಯಿಂ |

ತುರಿಪದೆನೇರ್ಪಡಿವುನೀಕೆಯಾರ್ಗದೇಗೊಳ್ಳಳ್ ||

ವಿದೂಷಕ-

ವೃತ್ತಂ|| ತಿಳಿಗೊಳನಲ್ಲಿಮಿವಳಿಸಿನಿಂದಿಳಿಪಲ್ವಡೆಭೂಷಣಂತಟ |

ಸ್ಥಳದಿಮಹಾತರಂಗಹತಿಯಿನಿಜದೇಹಕೃತಾನುಲೇಪನಂ ||

ಗಳಿಯಿಸನಾಂದಸೀರೆಯಿನೊಡಲೊಬಗ್ಗಮಾಗಿತೋರಕೋ |

ಮಳೆಯತಿಸುಂದರಾಕೃತಿಯನೆಲ್ಲ ಮನೀಗಳಿಕಂಡನತ್ತಿಯಂ ||

ಕರ್ಪೂರ-(ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡಿ ಸ್ವಗತಂ) ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷ ಕರವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಸೌಂದರ್ಯ ವಿಶೇಷವು ಈತನನ್ನೇ ಮಹಾರಾಜನೆಂದು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ನಾರೀಮಣಿಯು ಈತನ ಮಡದಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಋನಾ

ಪತಿಯ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಮಂಗಳೆಯು ನೆಲಸಿರುವಳೆಂಬ ಸಂಗ
ತಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಲೋಕವು ತಿಳಿಯದಿರುವುದೇ?
ಆತನೇನೋ ಯೋಗೀಶ್ವರನೇ ಸರಿ. ಉಳಿದವರು ಪರಿಜನರಾಗಿರ
ಬಹುದು (ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ) ಅರ್ಧಾಂಗಿಯೊಡನೆ ಜೀವಿದ್ದರೂ
ಈತನೇಕೆ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತೆ ದೃಷ್ಟಿಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನನಗೆ
ಮನ್ನಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. (ಎಂದು ಕಡೆಗಣ್ಣಿಂದ
ನೋಡುವಳು)

ರಾಜ—(ವಿದೂಷಕನೊಡನೆ)

ವೃತ್ತಂ|| ಪರಮೆಮುಸುಂಕಿದೊಂದು ಗರಿವೂವಿನೆಸಕ್ಕ ದಿದೋಣಿಯಂತೆವೋ |
ಲ್ಮರುಮಿರನೊಪ್ಪುವೀಸತಿಯತೀಕ್ಷ್ಣ ಕಟಾಕ್ಷದಮಾಲೆಕರ್ಣದೊ ||
|| ಳ್ಲರಿತರೆಪಚ್ಚ ಗವ್ವರದಧೂಳಿಯೊಳೆನ್ನೊಜೊನ್ನ ದಲ್ಲಿಮೇ |
ಣ್ಣೊರೆದೆನೊತೋರಮು ತ್ತುಗಳಚೂರ್ಣದರಾಸಿಯೊಳಾಂವೊರಳೆ ನೋ ||
ಮತ್ತು, ಆ: ಈ ಕಾಂತಾಮಣಿಯ ಸೊಬಗನ್ನೇನುಪೇಳಲಿ ?

ವೃತ್ತಂ|| ಪಡೆದವಳೆತ್ರಯಾವಳೆಯತೆಳ್ಳ ಡುವೊಪ್ಪಿಡಿಯಲ್ಲ ಡಂಗುಗುಂ |
ಗಡವೇರವಾರಡಂಗದೇರಡುಂನಳಿತೋಳ್ಳ ತಳೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ||
ಕಡುನಿಡಿದಾದಸೇರೆಗೆಣೆವರ್ಪವುಕಣ್ಣ ದರಿಂದವಿಾಬಳ |
ಉಡಿಯಳರೂಪನಾನಿರೋಳೀಕ್ಷಿಸಿಯುಂಬರೆಯೆತ್ತಿಸಾಲ್ತೆನೇ ||

ವಿದೂಷಕ—ಆ: ಇದೇನು! ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಅಲಂಕಾರವೆಲ್ಲ
ಆಳಿಸಿಹೋಗಿದ್ದರೂ, ಮೈಯಮೇಲೆ ಒಂದೊಡವೆಯಾದರೂ ಇಲ್ಲ
ದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಈಕೆಯು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುತ್ತಿ
ರುವಳು! ಅಥವಾ ಹಾಗಲ್ಲ;

ಕಂ|| ಪಸದನದಿಂಮೆಯ್ಸಿರಿಪಮೆ |
ನಿಸುಗುಂರೂಪಿಲ್ಲ ದಿಪಮನುಜಗಿಳೆಯೊಳೆ ||
ಮಿಸುಮಿಸುಪೊಡಮೆಗಳಿಂದಂ |
ನಿಸಗಗಸುಂದರಗಿಚಿಲ್ವುಸಮನಿಸದಿದಿಸುಂ ||

ರಾಜ—ಆ: ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ;

ವೃತ್ತಂ|| ತನುವನರ್ಡಕಾಂತಿವೊಸಪೊನ್ನೆಣೆಕರ್ಣವಿಶಾಲಲೋಚನಂ |
ವನಜಕೆಸಾಟೆಬೆಳ್ಳಮರ್ದೆರಳ್ಳ ದವುಂಪಡಿಚಂದ್ರಬಂಡಕೆಂ ||
ದಿನಿಪಿವಕಂಸ್ಥರಂಧನುವಿನೊಳ್ಳಿದೆಯೇರಿಸಿಕಾಪನಂತಂ |
ದಿನಗಳಲಂತೊಡರ್ಪವುವುತೋಷಣಮೋಹನಮುಖ್ಯಮಾರ್ಗಣಂ ||
ವಿದೂಷಕ—(ನಕ್ಕು) ಬೀದಿಮಾತಿನಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ನಿನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ
ಈಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಈಗ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು.

ರಾಜ—(ನಕ್ಕು) ಮಿತ್ರನೇ, ನಾನಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳು;
ಕಂ|| ಅತಿರುಚಿರಗುಣಗಣವಿಭೂ |
ಷಿತಮಾದಂಗನೆಯರಂಗಸೌಂದರ್ಯಕಲಂ ||
ಕೃತಿಯೇಮರೆಯವರ್ಗಕ್ಕಟ |
ರತಿಪತಿಬಿಲ್ವಿಡಿಧಭೃತ್ಯನಾವಗಮಿಳೆಯೊಳ್ ||

* * * * *

ರಾಣಿ—ಮಿತ್ರನೇ, ಈಕೆಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸು. ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.
ವಿದೂಷಕ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯೊಡನೆ) ಎಲೆ! ಮುಗ್ಧ
ಮುಖಿ! ಬಾ, ಈ ಪೀಠವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸು. ನೀನು ಯಾರು?
ನನುಗೆ ತಿಳಿಸು.

ರಾಣಿ—ಅವಳಿಗೆ ಪೀಠವೋ ?
ವಿದೂಷಕ—ಇದೋ, ನನ್ನ ಉತ್ತರಿಯೆ (ಎಂದು ಕೊಡುವನು)
ಕರ್ಪೂರಮಂ—(ಅದರಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು)
ವಿದೂಷಕ—ಈಗ ಹೇಳು.

ಕರ್ಪೂರಮಂ—ಕುಂತಳವೆಂಬ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಜನವಲ್ಲ ಭನಾದ ವಲ್ಲಭ
ರಾಜನೆಂಬ ಅರಸು ಆಳುತ್ತಿರುವನು.

ರಾಣಿ—(ಸ್ವಗತಂ) ಆತನು ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಗಂಡನು.
ಕರ್ಪೂರಮಂ—ಆತನ ಪತ್ನಿಯ ಹೆಸರು ಶಶಿಪ್ರಭೆಯೆಂದು.

ರಾಣಿ—(ಸ್ವಗತಂ) ಅವಳೇ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ತಂಗಿ.
ಕರ್ಪೂರಮಂ—(ನಗುತ್ತಾ) ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನನ್ನು ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಿಕೊಂಡ
ರೆಂದು ಜನರಾಡಿಕೆಯಿರುವುದು.

ರಾಣಿ—(ಸ್ವಗತಂ) ಶಶಿಯು ಪ್ರಭೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಟ್ಟಿದಿದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಸೌಂದರ್ಯವು ಅಭಿಸುವುದೇ? ವಿಡೂರದೇಶದಲ್ಲದೆ ವೈಡೂರ್ಯಮಣಿಶಲಾಕೆ ಸಿಕ್ಕುವುದೇ?

(ಪ್ರಕಾಶಂ) ನೀನು ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯಲ್ಲವೆ?

ಕರ್ಪೂರಮಂ—(ತಲೆಬಾಗಿ ಸಿ ನಿಲ್ಲುವಳು)

ರಾಣಿ—ಎಲೆ! ತಂಗಿ! ಇತ್ತ ಬಾ. ನನ್ನನ್ನಾಲಿಂಗಿಸು.

ಕರ್ಪೂರಮಂ—ಇದು ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯ ವೊದಲನೆಯ ಪ್ರಣಾಮಂ.

ರಾಣಿ—ಪೂಜ್ಯರೇ! ಈಗ ತಮ್ಮನು ಗ್ರಹದಿಂದಾದ ಭಗಿನೀದರ್ಶನದಿಂದ ಅತಿ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಐದಾರು ದಿವಸಗಳವರೆಗೂ ಈಕೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ. ತರುವಾಯ ತಮ್ಮ ಧ್ಯಾನದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಊರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು.

ಭೈರವಾನಂದ—ಮಹಾರಾಣಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ.

ವಿದೂಷಕ—(ರಾಜನೊಡನೆ) ಮಿತ್ರನೇ, ಇವರ ಕುಟುಂಬವು ಬಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿತು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು. ಇವರನ್ನು ಬಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದುದರಿಂದ ಭೈರವಾನಂದರೂ ಗೌರವಾರ್ಹರಾದರು. ನಮ್ಮ ದೂತಿಯಂತೂ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದುಬಂದ ಸರಸ್ವತಿ. ರಾಣಿಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಶರೀರನಾತ್ರ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಹೊರಗಣವರಾಗಿರುವೆವು.

ರಾಣಿ—ವಿಚಕ್ಷಣೆ! ಈ ಭೈರವಾನಂದರನ್ನು ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮಕ್ಕನಿಗೆ ತಿಳಿಸು. (ಎಂದು ರಾಜನೊಡನೆ) ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ, ಸ್ನಾನದಿಂದ ಅಲಂಕಾರಹೀನಿಯಾಗಿರುವ ಈ ನನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಶಿಸುವೆನು. ರಾಣಿವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ನನಗನುಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕೊಡು.

ರಾಜ—ಸಂಪಗೆಯ ಪಾತೆಯನ್ನು ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರದಿಂದಲೂ ಕಸ್ತೂರಿಯಿಂದಲೂ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು ತಕ್ಕುದೇ ಸರಿ.

೧ ನೆಯ ಮೈತಾಳಕ—(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಈ ಸಂಜೆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸೌಖ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ.

ವೃತ್ತಂ|| ಪಗಲಿನಜೀವದೊಂದುರುಳಿಯಂತೆವೊಲೊಪ್ಪುವಭಾನುಬಿಂಬಮೆ ||

|| ತ್ಲಿಗಿಗಡವೋಯ್ದೆ ಕಾಲವಶದಿಂದದನಾರತಿರ್ಪರರ್ವಿಯೊಳ್ ||

|| ಪುಗಲಿನನಸ್ತಮಂವಿರಹಕಾತರೆಯಾಗುತ್ತೆಮುಚ್ಚಿ ವೋಗಿಕ ||

|| ಣ್ಮಗಿವವೋಲೀಗಳೇನಳಿನಿಮುಚ್ಚುವತಾವರೆಯಿಂದಮೊಪ್ಪುಗುಂ ||

೨ ನೆಯ ಮೈ—(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ವೃತ್ತಂ|| ತುರಿಪದೆದಾಸಿಯರ್ಮಗಣಿವಿಚಿತ್ರವಿಲಾಸಿನೀತನಂಗಳಂ ||

|| ತೆರೆದನುಗೆಯ್ದುರಲೆತೊಳಪಾಮಧುಮಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪಳ್ಳಿಯಂ ||

|| ಮೆರೆವುದುಜಂದದಿಂಪ್ರಣಯರುಷ್ವವಧೂಜನತಾಪ್ರಸಾಧನಾ ||

|| ದರಣಸಖೀಕರೋಚ್ಚಲಿತವರ್ತಿಯನುಣ್ಮವಟಂಕೈತಿಸ್ವನಂ ||

ರಾಜ—ನಾವೂ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯೋಚಿತವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಡೋಣ. (ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು)

ಇದು

ಬಂದನೆಯ ಯವನಿಕಾಂತರಂ.

ಎರಡನೆಯ ಯವನಿಕಾಂತರಂ

(ರಾಜನೂ ಪ್ರತೀಹಾರಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ಹೀಗೆ ಚಿತ್ತವಿಸಬೇಕು.

ರಾಜ—(ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯನ್ನು ನೆನೆದು) ಆ; ಅವಳು ಹೊರಟಾಗ;

ವೃತ್ತಂ|| ಅಲುಗಿದುದಿಲ್ಲ ತನ್ನ ನೆಲೆಯತ್ತಣಿ ನೆಳ್ಳನಿತುಂನಿತಂಬಮು ||

|| ಜ್ವಲಿತವಳಿತ್ರಯೋರ್ಮಿಯೆನಿಸಿತ್ತುದರಂಕೊರಲೋರೆಯಾಯ್ತುಬ ||

|| ಲೊಲೆಗಳನಪ್ಪಿದತ್ತುಜಡೆಯಾಸ್ಯಪರಿಭ್ರಮದೊಳ್ ತ್ರಿಕೋಟಿಯಿಂ ||

|| ನಲವಡಿಸುತ್ತೆ ಮೆನ್ನನವಲೋಕಿಸಿದಾಕೆಯೊಡಲ್ಪ ತುರ್ವಿಧಂ ||

ಪ್ರತೀಹಾರಿ-(ಸ್ವಗತಂ) ಆ! ಇದೇನು! ಈಗಲೂ ಅದೇ ಕತೆಯೇ!
 ಬಳ್ಳಿಯದು, ಈ ವಸಂತನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿರುವ
 ಈತನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ತಿರುಗಿಸುವೆನು (ಪ್ರಕಾಶಂ)
 ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ, ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕಳೆಯೇರುತ್ತಿರುವ ಈ
 ವಸಂತರ್ತುವನ್ನು ನೋಡು;

ವೃತ್ತಂ|| ಕಳೆಯುತ್ತಿರಿಸಿದರ್ಪವುಟ್ಟದಪೆಂಡಿರಬಾಯಬೀಯಗಂ |
 ಗಳನೊಸದೀಯುತಾರಡಿಯ ಕಂಠನಿನಾದಕೆಪೆಂಪಿನಿಂಪನ ||
 ಗ್ಗಳಮೆನೀಡುತಂಸ್ವರಶಿರೋಮಣಿಸಂಚಮಮಂವಿಯುಕ್ತರಾ |
 ವಳಗೆದ್ದೆಗೊಳ್ಳುದೀಸುಖದತಾಯ್ವನೆಯಾದವಸಂತವಾಸರಂ ||

ರಾಜ-(ಅದನ್ನು ಲಾಲಿಸದೆ)

ವೃತ್ತಂ|| ಜನನಯನಾಬ್ಬ ದಿರ್ಕೆಪೊಸದೇಸಿಯತಾಯ್ಲೆವಿಭ್ರಮಂಗಳಂ |
 ಬಿನೆಡೆಬಿಡಂಗೆನೆಳ್ಳರದಚಾವಡಿರೂಪಿನಲಂಪಿನೊಂದುಪೆ ||
 ಮನೆಯನಿಪಾಕೆನ್ನನಯನಾಬ್ಬ ಕೆಗೊಳಿಚರೆಯಾದಳಂತರಿಂ |
 ಮನಮೊಸೆದಂಗೆಜಂಮಸೆದಕೂರ್ದಣೆಯಂನನೆವಿಲ್ಲೆ ಪೂಡಿದಂ ||

(ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿ) ಆ! ಆ ಮೃಗಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಳಂದ-

ವೃತ್ತಂ|| ಹೃದಯಮದಿರ್ಕೆಯಾಯ್ತುತರುಣೀಮಣಿಗಾಕೆಗೆತದ್ಗುಣಾಳಿಜಂ |
 ದದೆನೆಲಸಿಕ್ಕುಮೆನ್ನೆ ದೇಯೊಳೆತ್ತಲುಮೊಪ್ಪುವಳಾವಧೂಟಿತಾಂ ||
 ಮುದಮನಮರ್ಚಿಸೆಜ್ಜೆ ಪೊರೆಯೊಳ್ಳೊಳಪಳವರಕಾವ್ಯಬಂಧದೊಳೆ |
 ಪದುಳದಿತ್ತೋರುವಳವರಸನೆಯಂಗೆವಿಗೊಂಡಡಗಿರ್ಪಳೇವೆನಾಂ ||

ಮತ್ತು
 ವೃತ್ತಂ|| ತರಳತರಾತಿರೀಕ್ಷಣ್ಣ ತರದೃಷ್ಟಿತ್ಯತೀಯವಿಭಾಗಕೊರ್ಮೆಗೋ |
 ಚರಿಪವಯಸ್ಥರಂಗಜವಸಂತಪಿಸ್ವರಚಂದ್ರಬಾಧೆಯಿಂ ||
 ಕೊರಗುವರೆಂದೊಡೀಕೆಯಸಮಗ್ರವಿಲೋಕನಕೈದೆಸಿಲ್ಲುವ |
 ಮರಗುಗಿತಿಲೋದಕಾಂಜಲಿಯದಾನಕಮೊಯ್ಯನೆತಕ್ಕರಾಗರೇ ||

ಮತ್ತು
 ಕಂ|| ಅಂಗನೆಯಕಣ್ಣ ಮುಂಗಡೆ |
 ಭೃಂಗಾವಳನಡುವೆಪರಿವಪಾಲ್ದಿರೆಯಪೊನಲ್ ||

ಪಿಂಗಡೆವಲಯಿತಲಾಪನ |

ನಂಗಂತ್ರೈಶ್ರಾವಲೋಕನದೆಸಂಚರಿಪಂ ||

(ಆಲೋಚಿಸಿ) ನನ್ನ ಮಿತ್ರನೇಕೆ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ?
 ವಿದೂಷಕ-(ವಿಚಕ್ಷಣೆಯೊಡನೆ ಬಂದು) ಎಲೆ! ವಿಚಕ್ಷಣೆ! ಇದು
 ಸತ್ಯವೇ ?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-ಎಲ್ಲವೂ ದಿಟ.

ವಿದೂಷಕ-ನಾನು ನಂಬಲಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ಪರಿಹಾಸಶೀಲೆ.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-ಆರ್ಯ, ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕಾಲವೇ
 ಬೇರೆ. ಕಾರ್ಯಾಲಾಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕಾಲವೇ ಬೇರೆ.

ವಿದೂಷಕ-ಈ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ಮಾನಸಸರೋವರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ
 ಹಂಸೆಯಂತೆಯೂ, ಮದವೇರಿ ಬಡವಾದ ಆನೆಯಂತೆಯೂ, ಬಿಸಿಲ
 ಜಳದಿಂದ ಬಾಡಿದ ತಾವರೆ ದಂಟಿನಂತೆಯೂ, ಕಾಂತಿಹೀನವಾದ
 ಹಗಲದೀವಿಗೆಯಂತೆಯೂ ಪ್ರಭಾಹೀನನಾದ ಉಷಃಕಾಲದ ಚಂದ್ರ
 ನಂತೆಯೂ ಕಾಣಿಸುವೆನಲ್ಲಾ! (ಎಂದಿಬ್ಬರೂ ಮುಂದೆ ಬಂದು)
 ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ.

ರಾಜ-ಮಿತ್ರನೇ, ಈ ವಿಚಕ್ಷಣೆಗೂ ನಿನಗೂ ಮತ್ತೆ ಮೈತ್ರಿ ಹೇಗೆ
 ಉಂಟಾಯಿತು ?

ವಿದೂಷಕ-ಈಕೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಸಂಧಿನಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಂದಳು.
 ಅದಕ್ಕೋಸುಗ ನಾನೀಕೆಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆದುದ
 ರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯಿತು.

ರಾಜ-ಸಂಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ಆದ ಫಲವೇನು ?

ವಿದೂಷಕ-ಇಷ್ಟರಾದವರು ಬರೆದು ಕಳುಹಿರುವ ಪತ್ರಿಯನ್ನು ಈ ವಿಚ
 ಕ್ಷಣಿಯಿಂದ ಪಡೆದುದೇ ಫಲ.

ರಾಜ-ಇದೇನು! ಕೇತಕೀವೃಷ್ಟದ ಸುವಾಸನೆಯಂತಿರುವುದು !

ವಿಚಕ್ಷಣೆ-ಇವೊ, ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೇತಕೀವೃಷ್ಟದ ಗರಿಯಿರುವುದು.

ರಾಜ-ಇದೇನು, ವಸಂತರ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಈ ಹೂವು !

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಭೈರವಾನಂದರ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಮಹಾರಾಣಿಯ ಉದ್ಭಾವನವನ ದಲ್ಲಿ ದ್ದ ಬಂದು ಕೇತಕೀವೃಕ್ಷವು ಹೂಗಚ್ಚಿತು. ಮೊನ್ನೆ ನಡೆದ ಆಂದೋಳನ ಚತುರ್ದಶಿಯದಿನ ಮಹಾರಾಣಿಯು ಆ ಹೂವಿನಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸತಿಯಾದ ಸರ್ವಮಂಗಳಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಳು. ಎರಡು ಹೂಗಳನ್ನು ತನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಗೆ ಕಳು ಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು. ಆಕೆಯು ಬಂದನ್ನು ಗೌರಿಗೆ ಪೂಜಿಸಿ ತರುವಾಯ—

ಕಂ|| ಪೊಸಗತ್ತು ರಿಗೆಣೆಯೆನಿಸುವ |
 ಮನಿಯಿಂದಂಬರೆದುಪದ್ಯಯುಗಮಂತಾಳೀ ||
 ಕುಸುಮಕರಂಡಕದೊಳಗಾ |
 ಬಿಸಜಾನನೆನಿಸಗೆಕಾಣೈಯಂಕಳಪಿರ್ಪಳ ||

(ಎಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವಳು)

ರಾಜ—(ತೆಗೆದುಕೊಂಡೊಡೆದೋಡುವನು)

ವೃತ್ತಂ|| ಬಿನದಿಸಲೆಂದು ಕುಂಕುಮಮನಾಂತೊಡೆದಂಜೆಯ ಪೆಣ್ಣೊಡಲೆ ಸಂ |
 ಜನಿಯಿಸಿಕೆಂಪನೆನ್ನಿಯಳಲ್ಲಿವಳಕ್ಕಟಜಕ್ಕವಕ್ಕಿವೆ ||
 ಣ್ಣೆನುತದನಂಜೆಯೊಕ್ಕಿ ಸದವೊಲ್ಲಮೆದಂದಿನಪಾಪಮಿಂತುಪ |
 ಣ್ಣಿನಿವಿರಿವಾಗೆನಿನ್ನನವಲೋಕಿಸೆನೊಂದೆಡೆಯಿದುರ್ಮೊರ್ಮೆಯುಂ ||

(ಎಂದದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದಿ) ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಕರ್ಣಾನಂದನ ನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುವು.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಅವಳಾಸ್ಥಿ ತಿಯನ್ನು ತಮಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನೂ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವೆನು. (ಎಂದು ಕೊಡುವಳು)

ರಾಜ—(ಓದುವನು)

ವೃತ್ತಂ|| ಬಳವುದಿರುಳ್ಳುಗಲ್ಲೊಡನುಣ್ಣುವಸುಯ್ಪರಿತರ್ಪದಲೈವೊಂ |
 ಬಳಿಗಳಕೂಡೆಕಣ್ಣಿನಿವೊನಲ್ ಎರಹಾಗ್ನಿಗಿಸಿಲ್ಲಿನನ್ನಪಂ ||
 ಬಲೊಳಬಲಾತಿರೋಮಣಿಗೆದುಬಲಭಾವಮನಾಂತುದಯ್ಯೊಕೇ |
 ಳೆಲೆಸುಕುಮಾರಶೇಖರಶರೀರದಚೆನ್ನೆನೆಜೀವಿತಾಶೆಯುಂ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ನನ್ನ ವರ್ಣಾಂತರಭಗಿನಿಯಾದ ಆ ಸುಲಕ್ಷಣೆಯೂ ಈಕೆಯ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಬಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಳು. ಅದನ್ನೂ ಲಾಲಿಸಬೇಕು.

ವೃತ್ತಂ|| ಹಾರಕೆಸಾಟಿಯಾಗಿಬಳಿತರ್ಪದುಸುಯ್ಪರಿಕಂಡದಣ್ಣಿನಿಂ |
 ದಾರದೊಡಲ್ವಳಂಸ್ಮರಣಗೋಚರಮಿನ್ನಗೆಬಾಷ್ಪಧಾರಕಾ ||
 ಳ್ವರಕೆಸಾಟಿಯಂಗಪರಿಪಾಂಡುತವಾಸರಚಂದ್ರನಂತೆವೊ |
 ಲ್ವೀರಸಮಕ್ಕುಮಾಸತಿಗೆಕೇಳ್ಳು ಕುಮಾರನೆನ್ನಿದೂಸರಿಂ ||
 ರಾಯ—(ನಕ್ಕು) ಆ! ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೆ ಸುಲಕ್ಷಣೆಯು ದೊಡ್ಡ ತಂಗಿಯೇ ಸರಿ.

ವಿದೂಷಕ—ಈ ವಿಚಕ್ಷಣೆಯು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದುಬಂದಿರುವ ಸರ ಸ್ವತಿ. ಈಕೆಯ ದೊಡ್ಡ ತಂಗಿಯಾದ ಸುಲಕ್ಷಣೆಯು ಮೂರು ಲೋಕಕ್ಕೂ ವರವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಶಾರದೆ. ಈಗ ನಾನು ಅವರಿಬ್ಬ ರೊಡನೆಯೂ ಜಗಳವಾಡಲಾರೆನು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಮದ ನಾತ್ಸುಕ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನನಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ವರ್ಣಿಸುವೆನು.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಈಗ ಓದು, ಕೇಳೋಣ.

ವಿದೂಷಕ—(ಓದುವನು)

ವೃತ್ತಂ|| ಬಿಸದಂಡಂಬಾಣಕಾಂಡಂಸಸಿಪಿಸಿರಜನೀಮಾರುತಂದೇಹತಾಪ |
 ಪ್ರಸಿತಂತ್ರೀಚಂದನಾಲೇಪನಮಹಮಹಾಕಾಲಕೂಟೋಪಮಾನಂ ||
 ಲಸಮಾನ್ಯೆಕಾವಳೀಹಾರಮದಕಟಕಟಾಪ್ರಾಣಚೋರಂಪಯೋಲೀ |
 ಟಿಸಮುದ್ದೀಪ್ರಾಟವೀಚ್ಚಾಲೆಯೆನಿಸಿದುದುಕಂಜಾನನಾಲೋಕದಿಂದಂ ||
 ರಾಜ—ಮಿತ್ರನೇ, ನೀನೂ ಶ್ರೀಗಂಧಲೇಪನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನೇ ಸರಿ. ಆ ಕರ್ಪೂ ರಮಂಜರಿಯ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ತಿಳಿಸು. ರಾಣಿವಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಬಳಿಕ ಮಹಾರಾಣಿಯೇನು ಮಾಡಿದಳು ?

ವಿದೂಷಕ—ವಿಚಕ್ಷಣೆ! ಮಹಾರಾಣಿಯೇನು ಮಾಡಿದಳು ?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಸಂತೋ ಷಪಡಿಸಿದಳು.

ರಾಜ-ಅದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸು.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ- ಕಂ|| ಸುಂದರಿಯಮಿಂದೊಡಲಾ |
ನಂದದೆಕುಂಕುಮುನಾಳಿಯತಾಂತೊಡೆದರ್ ||

ರಾಜ- ಸಂದರ್ಶಿತನಾಯ್ತಾಪೆ |
ಣ್ಣಿಂದಂಪುಟಮಿಟ್ಟಪೊನ್ನೆಗೊಂಬೆಯರೂಪಂ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ- ಕಂ|| ತೊಳಪಪಸುರ್ವರಲನೇವುರ |
ಗಳನವಳಡಿಗಳೆ ತುಡಿಸಿದರ್ರಹಚರಿಯರ್ ||

ರಾಜ- ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿರ್ಪೆರಡುಂ |
ನಳನಂಗಳೆನುತ್ತೆ ತುಂಬಿಗಡಣಂಭ್ರಮಿಕುಂ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ- ಕಂ|| ಅರಗಿಗಳಿಯಪಸುರ್ಪಿಂ |
ಮೆರೆವಿದುರ್ಗುಲಮನವಳೆ ಧರಿಸಿದರಸಿಯರ್ ||

ರಾಜ- ಅರಬಾಳೆಮಂದಮಾರುತ |
ಪರಿನರ್ಶಿತಪತ್ರದಗ್ರದಿಂರಂಜಿಸುಗುಂ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ- ಕಂ|| ಅಂಬುರುಹಾಕ್ಷಿಯರವಳನಿ |
ತಂಬಕ್ಕೆತ್ತರನ್ನದೊಂದುಕಾಂಚಿಯನಿಟ್ಟರ್ ||

ರಾಜ- ಪೊಂಬೆಟ್ಟುಗಲ್ಲಮೇಲೆಮು |
ದಂಬಡುತಂಕುಣಿಗುಮೆತ್ತೆ ಗರಿಗೆದರ್ಪನವಿಲ್ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ- ಕಂ|| ಪೊಂಗಡಗಂಗಳನಾಕೆಯ |
ಮುಂಗೈಗಳೊಲ್ಲ ತುಡಿಸಿದರ್ಶಮುಖಿಯರ್ ||

ರಾಜ- ಅಂಗಜನಸರಲ್ದೀವಿಮು |
ನಂಗೊಳಸುವಡೊಣೆಗಳಿಂದೆತೋಳೆರಡೆಸೆಗುಂ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ- ಕಂ|| ಅರುದಿಂಗಳಮುತ್ತಿನಪೊಸ |
ಸರಮಂಸಾರ್ಚಿದರವಳೆ ಕೊರಲೊಳ್ಳಖಿಯರ್ ||

ರಾಜ- ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದಂತಾರಗೆ |
ದುರುಗಲ್ವೇವಿಪುದುನಲಿವಿನಿಂಪೊಗಸನಿಯಂ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ- ಕಂ|| ಮೃಗನೇತ್ರೆಯರವಳಕೊಡಂ |
ಕೆಗಳೆ ನವರತ್ನದೋಲೆಗಳನೊಲಿಟ್ಟರ್ ||

ರಾಜ- ಸೊಗಯಿಪುದಿರ್ಗಾಲಿಯಿನಾ |
ಮುಗುದೆಯವೊಗಮೆಂಬುದೊಂದುನನೆವಿಲ್ಲನತೇರ್

ವಿಚಕ್ಷಣೆ- ಕಂ|| ಕಾಡಿಗೆಯನವಳಕಣ್ಣೊಡ |
ನಾಡಿಯರೆಚ್ಚಿದರೊರಲ್ದುಸಡಗರದಿಂದಂ ||

ರಾಜ- ಮೂಡುವುದಾಪೂಗೋಲನ |
ಪೂಡಿದನೆಯಿಲ್ಲಸರಲ್ದೆ ಕೂರ್ಪತಿಶಯದಿಂ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ- ಕಂ|| ಮುಂಗುರುಳನವಳೆ ತಿರಿದ |
ರಂಗನೆಯರ್ದಿಟಲಲೇಖಿಯಗ್ರದೊಳೊಲವಿಂ ||

ರಾಜ- ಇಂಗದಿರನನಡುವೆಡೆಯಿಂ |
ದಂಗಮಿಸುತ್ತೆ ರಳೆಮೇಗಡೆಯೊಳೆಸೆದಿರ್ಕುಂ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ- ಕಂ|| ಶಶಿವದನೆಯಸೋಮುಡಿಯೊ |
ಳ್ಳಶೃತಾಂಗಿಯರ್ದುಲಿದುಮುಡಿಸಿದರ್ಬಿರಿಮುಗುಳಂ ||

ರಾಜ- ವಿಶದೀಕೃತನಾಯ್ತುಕುರಂ |
ಗಣಬಲೋಚನೆಯನಮಮಶಶಿರಾಹುರಣಂ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ- ಕಂ|| ಅರಸಿಯಿನರಗುವರಿಯಲಂ |
ಕರಣಮನೀತೆರದೊಳೊಂದಿಮೆರೆಯುತ್ತಿರ್ಪಳ್ ||

ರಾಜ- ಸುರಭಿಯಸಿರಿಯಿಂದಂಸಿಂ |
ಗರಮಂತಳೆದುದುಮನೋಜ್ಜಮಾದುದ್ಯಾನಂ ||

ವಿದೂಷಕ-ಈಗ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನರಿತೆನು,

ವೃತ್ತಂ|| ಯಾವನಶಾಲಿಗಳೊಲ್ಲವನುಣ್ಣಿಸಲಾರ್ತಬೆಳರ್ತದೃಷ್ಟಿಗು |
ದ್ವಾವಿಸೆಸಾಟಿಕಾಡಿಗಿರಾರಾಜೆಪಬಲೊಲೆಗಚ್ಚಮುತ್ತಿನೆ ||
ಕ್ವಾವಳಿಪಾಟಿಚಕ್ರದನಿತಂಬಕೆಮೇಖಲೆತಕ್ಕುದಕ್ಕುಮಿ |
ನ್ನೇವೊರೆದಪ್ಪೆನಾಂಸೊಬಗಿಯಗೆವಿಭೂಷಣಮೇವಿದೂಷಣಂ ||

ರಾಜ-(ಆಕೆಯಂ ನೆನೆದು)

ವಿದೂಷಕ-ಎಶೈ ಮಿತ್ರನೇ, ನಾನಾಕನ್ನೆಯನ್ನು ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಭೂಷಿತೆ
ಯೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆನು. ನೀನಾದರೋ ನೀರಿನಿಂದ ಆಳಿಸಿದೋದ

ಅವಳ ಅಲಂಕೃತಿಯನ್ನೇ ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುವೆ. ಇರಲಿ, ನೀನೀನಿಪಯ
ವನ್ನು ಕೇಳಲವೋ ?

ಕಂ|| ಸೊಗಯಿಸುವೊಳ್ಳಣಿಗಂಸಾ |
ಣೆಗಲ್ಲನಿಕಪಣದಿನೊಂದುಪೊಗರುದಯಿಪವೋಲ್ ||
ಬಗೆವುದುಗಡಮೆಯಿರಿಯಾ |
ಜಗದಲ್ಲಿನಿಸರ್ಗಸುಂದರರ್ಗಂತೊಡವಿಂ ||

ರಾಜ—

ವೃತ್ತಂ|| ಅಸಿಯರದೇಹದೊಳ್ಳೆದಮಾಣಿಕವಚ್ಚ ಮೆಗಾವಿಲರ್ಗಮಾ |
ನಸದೊಳಡಂಗಲಾರದನಿತುರ್ವವನೇಹಮನುಂಟುಮಾಡುಗುಂ ||
ಪಸದನಮಿದುರ್ಮೇಂಪಹಜರೂಪಿರದೊಡೆಬಿತ್ತಿಗರ್ಗಪು |
ಟ್ಟಿಸುವುದೆನಲೈಯಂಜಗದೆಸಕ್ಕರೆಮೃದ್ವಿಕೆಗಿಂಪನೀವುದೇ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಎಲೈ, ಮಹಾರಾಜನೇ, ನೀನು ಹೇಳಿದುದೇ ನಿಶ್ಚಯ.

ವೃತ್ತಂ|| ಗುರುತರಮಾದುರೋಜಯುಗಕುಂಶ್ರುತಿವಿಸ್ತೃತಮಾದನೇತ್ರಕುಂ |
ಧರಣಿಯಚಂದ್ರನಾದವೊಗಕುಂವರಕಾಂತಿಯಪೂರಮಾದಸುಂ ||
ದರತನುವಲ್ಲಿಗುಂಪಸದನಂಗಳಿನೇಂಸೊಬಗವ್ವುದೇವಸುಂ |
ಧರೆಯೆರೆಯಾವಿಭಾವಿಪೊಡೆತೋಗರರೂಢಿಯನಾರೊತಿರ್ದುರವಂ ||
(ಎಂದು ವಿದೂಷಕನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ಭಾಪು ಭಾಪು! ವಿದ್ವಾಂಸ
ನೇ, ನೀನೂ ಸುಶಿಕ್ಷಿತನೇ ಸರಿ

ವೃತ್ತಂ|| ವನಿತೆಯರ್ಗಾಪರಿಷ್ಕೃತಿಯಿನೆಳನಿತುಂಫಲಮಾಗದಾರಯಲ್ |
ಮನಮೊಸೆದೊಂದುಗುಂತೊಡುವನಾಗಣಿಕಾಜನಮಂತರಿಂದೆತೊ ||
ಟ್ಟನೆಬಿಡದಿಚ್ಚೆಗಾರರನದಾವುದುಸೋಲ್ವು ಗುಮೋಸೊಬಗಲೈತಾನದಾ |
ಜನನುತಸುಂದರಾಂಗಮಿರೆಭೂಷಣಮೇಕೆವರಾಂಗಿಯರ್ಗಪೇಳ್ ||

ಮತ್ತು,

ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ, ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸು. ಮಹಾ
ರಾಣಿಯ ಅನುಗ್ರಹವೊಂದಲ್ಲದೆ ಗ್ರಹಗಳ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಬದವಿದುದರಿಂದ
ನಾನು ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯ ಸಖಿಯಾದೆನು. ಈಗ ನಾನಾಕೆಯ ಕಾರ್ಯ
ನನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಅವಳಾದರೋ;

ವೃತ್ತಂ|| ಎನಿತವಳ್ಳುಬೈಗಂ ತಿಳಿಯಲೆಂದು ಪಲರ್ಮೆಸಖೀಜನಾಳಿತ |
ತ್ಸನತಟದಿಟ್ಟುಕೈಸುಡಲೊಡಂ ನೆವದಿಂದದನೀಳ್ಳುಮಿನ್ನದೇಂ ||
ನಿನಗತಿಮೋದಮುಂ ಭಯಮುಮುಣ್ಣುವು ದೀನುಡಿಗೇಳೊಡಾಕೆಯಾ |
ಮಿನಿಯೊಳಗಿಳ್ಳಿ ಚಂದ್ರಿಕೆಗೆ ಕೈಗೊಡೆಯಿಂ ಮರೆಗೆಯ್ಯುತ್ತಿದರ್ಪಳ್ ||

ರಾಜ—ಈಗ ನೀನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಾರ್ಯವಾವುದು ?
ವಿದೂಷಕ—ಇಂದು ಆಂದೋಳನ ಚತುರ್ದಸಿಯೆಂದು ರಾಣಿಯ ಇದಿರಾ
ಗಿಯೇ ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯನ್ನು ಉಯ್ಯಲಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವಳು.
ಮರಕತಮಣಿಪುಂಜದಮೇಲೆ ನೀನು ನಿಂತು ಅವಳಾಡುವುದನ್ನು
ನೋಡು. ಉಳಿದ ಕಾರ್ಯವು ಇಷ್ಟೇ.

ರಾಜ—(ಚೆಂತಿಸಿ) ಆ! ಮಹಾರಾಣಿಯು ಚತುರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಇವರ
ವಂಚನೆಯ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದಳು.

ವಿದೂಷಕ—ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದ ಕೈಲಾಗದ ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಕೈಯಾರೆ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿ
ಸಿದಂತಾಯಿತಲ್ಲವೆ ?

ರಾಜ—ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡುವವರು ನೀವಲ್ಲದೆ
ಮತ್ತಾರಿರುವರು. ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಚಂದ್ರನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾ
ವನುತಾನೆ ಉಕ್ಕುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲನು.
(ಎಂದು ಮುಂದೆಹೋಗಿ ಕದಳೇಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ವಿದೂಷಕ—ಇದೋ, ಎತ್ತರವಾದ ಸ್ಫಟಿಕದ ಜಗುಲಿ. ಮಹಾರಾಜನು
ದಯೆಮಾಡಿಸಬೇಕು.

(ಎಂದಿಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.)

ವಿದೂಷಕ—ಮಹಾರಾಜನೇ ಇದೋ ನೋಡು. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನು
ಕಾಣಿಸುವನು.

ರಾಜ—(ನೋಡಿ) ಉಯ್ಯಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಆ ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯ ಕಳೆ
ಯೇರಿದ ಮುಖವನ್ನು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನೆನ್ನುವೆಯೋ ? (ಎಂದು
ನಕ್ಕು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿ)

ವೃತ್ತಂ|| ಮಸುಳಿವುರಾಂಗನಾವದನ ಪಂಕಜಮಾಲೆ ಬೆಳರ್ಪಡರ್ದುರಂ |
ಚಿಸೆರುಚಿಚಂದ್ರಿಕಾಜಲದೆಬಾಂಗುಳಿಚರ್ಚಿದುದೆಂಬಮಾಳ್ಕೆಯಿಂ ||

ನು ಸುಳ್ಳೆ ದೇವತೆಯತ್ತ ನಿಂತಳೆನೋಳ್ವ ವಯಸ್ಕ ರಥೈಯ ಮುಯ್ಯಲ |
ಲೈವುದತೀವಚಂಚಲತೆಯಿಂ ಮುಖಚಂದ್ರ ಮಮಿಾಮೃಗಾಕ್ಷಿಯಾ ||

ಮತ್ತು,

ವೃತ್ತಂ || ಮೆರೆಯಲ್ ಗಂಟಿಯನುಣ್ಣ ರಂಧ್ರ ಜಯುಗಂ ರಾರಾಜಿಸಲ್ ಚಾಮರಂ |
ನೆರೆಬೀಸುತ್ತಿರೆನಾಕದೊಳ್ ಚರಿಸುವಾದೇವಾಂಗನಾನೀಕದಾ ||
ದರಮಂಜೀರು ವಪಾರೆನಲ್ ಸೊಗಯಿ ಕುಂಪ್ರಾ ಕಾರಮಂದಾಂಟುತಂ |
ಭರದಿಂದೇರು ತೆಬಾಗುತಂ ಸುದತಿಯಾತೋರ್ವುಯ್ಯಲಿತ್ತಲ್ ವಲಂ ||

ಮತ್ತು,

ವೃತ್ತಂ || ಒಲೆದಾಡುತ್ತಿರೆ ಮುತ್ತಿನೆಕ್ಕ ಸರಮಿಂಪಂಜೀರೆವೊಂಗೆಜ್ಜೆಯಿಂ |
ಕೆಳೆಗೊಂಡಿವುಡೆನೂಲು ಮಂದುಗೆಯು ಮಾತೋಕತ್ತ ಕಿಂಬಾದಕ್ಕೆ ||
ವಳೆಯುಂ ಮೆಲ್ಲು ಲಿಯಿಂದೆರಳ್ಕಿ ವಿಗಮಿಸಂ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಾಸ್ತೈಕೋ |
ಮಲೆಯಾಗಂ ಸೆರೆಗೆಯ್ಯಲೆ ಬಗೆಯಂ ಪ್ರೇಖೋಳಿ ಕಾಲೀಲೆಯಿಂ ||

ವಿದೂಷಕ—ಮಿತ್ರನೇ, ನೀನು ಸೂತ್ರಕಾರನಾದೆ. ನಾನಾದರೋ ವೃತ್ತಿ
ಕಾರನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸುವೆನು.

ಕಂ || ಲಲಿತಾಂಗಿಯ ಮೆರೆವೀ |
ಸೆಳೆನಡುವಿನ ಸತಿಯ ಚರಣಕಮಲಯುಗಂ ಮೆ ||
ಲ್ಲು ಲಿಯೆ ಸಗುವ ಮಣಿನೇವುರ |
ಗಳದನಿಯಿಂ ಸ್ಮರನೊಲು ಕರೆವಂತೆಸೆಗುಂ ||

ಮತ್ತು,

ಕಂ || ಚಂಚಚ್ಚಕ್ರಮನೇಳಸ |
ಚಂಚಲಲೋಚನೆಯ ಜಘನಮುಯ್ಯಲೋಳಿಗಳ್ ||
ಕಾಂಚಿಯ ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆಗಳಾ |
ಇಂಚರದಿಂ ಕಿಲಕಿಲೆಂದು ನಗುವಂತಿರ್ಕುಂ ||

ವೃತ್ತಂ || ಮುದದಿಂ ಮುಟ್ಟುವ ಮಾಳ್ಕೆಯಿಂದೆ ಮುಗಿಲಂತೂಗಾಡುತಿವುಯ್ಯಲಾ |
ಟದೊಳಾದಂ ನಿಮಿರುತ್ತ ಮಿರ್ಪೆಗಳೆಗಳೆಂಬ ವ್ಯಾಜಮಂ ತಾಳುತ್ತಂ ||
ಮದನೋರ್ವಿಪತಿ ದಿವ್ಯ ಕೀರ್ಲತೆಯಂತಾನೆತ್ತಲುಂ ಪರ್ವಿಪಂ |
ತೆರ್ದೆಗೊಂಡೇಂ ಸೊಗಯಿ ಪುದೋ ಕೂರಲಮುಕ್ತಾಹಾರಮಾಕನ್ನೆಯಾ ||

ಕಂ || ಇದಿರ್ವಂದಲೆವೆಲರಿಂದಂ | 7397 ||

ಮದಿರಾಕ್ಷಿಯದುಗುಲವೊಲೆಯುತಿರೆ ನಸುಕಾಣ್ಬೀ ||
ಹೃದಯಂ ಗವಾಂಗನೇಂ ಮೆರೆ !
ವುದೋಕರೆದಿರ್ಬರಿಯೊಳಡುವೊಲ್ಮ ನೆನಿಜನಂ ||

ಕಂ || ನಳನಾಕ್ಷಿಯ ಕುಂಕುಮಪಂ |
ಕಿಳಗಂಡೆತಾಂಗಿತಾಂಗಿಕೊನೆವೋಲೆಗಳು ||
ಯ್ಯಲಬರವಂ ಸೂಚಪಗೆರೆ | 7397

ಗಳನಿಡುವಂತಭ್ರಭಿತ್ತಿಯೊಳ್ ಸುಗುಂ ||

ಕಂ || ಮನದಲವಲವಿಕೆಯಿಂತೋ |
ಟ್ಟನೆತೆರೆದಂಗೆನೆಯ ಕುಡಿ ತೆಗಣ್ಣಳಿವೀಗಳ್ ||
ನನೆಯಂಬನಕ್ಕೆಯ್ಯೊಳ್ಕುಮ |
ಮಿನುಗುವನೈಯ್ಯಿಲಸರಲಿಂಜೆನೆಮೆರೆಗುಂ ||

ಕಂ || ನೆಲಸುಗೆತಳ್ ದೆಜವನು |
ಯ್ಯಲೊಳೆಂದೈಗೋಲನಾಂತಚಮ್ಮಟೆಗೆಯವೊಲ್ ||
ತೊಳತೊಳತೊಳಪೀನಿಡುಜತೆ |
ನಳನಾಕ್ಷಿಯ ಬೆನ್ನೆ ಮೇಲೆವೊಡೆಯುತ್ತಿರ್ಕುಂ ||

ಕಂ || ಇಂತೀಕೆಯಲೀಲೆಗಳಂ |
ಕಾಂತಮೆನಿಪ್ಪಯ್ಯಲೆಳ್ಳೆ ಯಾಚಕಿರತೆಯನ ||
ತ್ಯಂತಮೆನೆಜಾಣನಾರತಿ |
ಕಾಂತಂಚಿತ್ತರಿಗನಾರಬಗೆಯೊಳ್ಬರೆಯಂ ||

ರಾಜ—(ವಿಷಾದದಿಂದ) ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯು ಉಯ್ಯಲಿಂದಿಳಿದಳು. ಅವಳೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಸಂತೋಷವೂ ಇಳಿದುಹೋಯಿತು. ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ವಿಫಲವಾದುವು.

ವಿದೂಷಕ—ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಅದೃಶ್ಯಳಾದಳು. ರಾಜ—ಮಿತ್ರನೇ, ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಾಗದು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಪುರಿಯಂತೆ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಗರೆದಳೆಂದು ಹೇಳು.

ರಾಜ—(ಅವಳನ್ನು ನೆನೆದಂತೆ ನಟಿಸಿ)

ವೃತ್ತಂ|| ಜೆಂದುಟಿಗಿಂಪುಮಂಜಿಟಿಯನಂಜಿಸೆನೀರೆಯಕರ್ಪುಗುಳ್ಳಕೇ |

ಶಂದಳವಾದಕಾಡಿಗೆಯನೇಡಿಸೆಕಣ್ಣೆಳಗಚ್ಚದಿಂಗಳಂ ||

ನಿಂದಿಸೆನೀಳ್ಳಮೆಯ್ಯುಕಳೆಯೊಪ್ಪಮದಿಕ್ಕಿದಮಾಳಮಂ |

ಮುಂದಿಡೆಬಿಲ್ಲೆ ಮೂಜಗಮುಮಂಗುರಿಮಾಡೆ ಜೇತ್ಯವಂಗಳಂ ||

ವಿದೂಷಕ—ಇದೇ ಆ ಮರಕತಮುಣಿಸ್ತಂಜವು. ಮಹಾರಾಜನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಆಕೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಸಂಜೆಯಾದರೋ ಸಮಾಪಿಸಿತು.

(ಎಂದಿಬ್ಬರೂ ಅದನ್ನು ಹತ್ತುವರು)

ರಾಜ—ಮಿತ್ರನೇ, ಈ ಮುಚ್ಚಂಜಿಯು ಅತಿ ಶೀತವಾಗಿದ್ದರೂ ಗ್ರೀಷ್ಮರ್ತು ವಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವನ್ನೇ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತರುತ್ತಿರುವುದು.

ವಿದೂಷಕ—ಆದರೆ ನಾನು ಹೋಗಿ ಶಿಶರೋಪಚಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ತರುವವರೆಗೂ ನೀನು ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಿತನಾಗಿರು. (ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ) ಆ, ಇದೇನು! ವಿಚಕ್ಷಣೆಯು ಈಗಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಇತ್ತಕಡೆ ಬರುತ್ತಿರುವಳು.

ರಾಜ—ಸಂಕೇತಕಾಲವು ಸಮಾಪಿಸಿತೆಂದು ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಆ ಮಾತು ಸುಖಕರವೇ ಸರಿ. (ಎಂದು ಮದನತಾಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ)

ಕಂ|| ತಳರ್ಗಿಪಡಿತ್ತಳಮುಮಡಿಯುಂ |

ತೊಳಗುವಸಂಪಗೆಗೆಸಾಟಿಯಂಗಂನೀಲೋ ||

ತ್ರಳಕೆಣೆಕಣ್ಣಿಸಿಗೆವೊಗಂ |

ಕೆಳೆಯೆಸಿಪೊಡಮೆನ್ನನಾಕೆತಪಿಸುದುಚಿತ್ರಂ ||

ವಿದೂಷಕ—(ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿ) ವಿಚಕ್ಷಣೆಯೂ ಶಿಶರೋಪಚಾರಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವಳು!

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—(ವಿದೂಷಕನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಅಕಟಕಟಾ! ನನ್ನ ಕೆಳದಿಯಾದ ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯ ವಿರಹವೇದನೆಯನ್ನೇನುಹೇಳಲಿ.

ವಿದೂಷಕ—ಓಹೋ! ವಿಚಕ್ಷಣೇ ಇದೇನು?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಶಿಶರೋಪಚಾರಸಾಮಗ್ರಿ.

ವಿದೂಷಕ—ಯಾರಿಗೆ?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ನನ್ನ ಸಖಿಗೆ.

ವಿದೂಷಕ—ಆದರೆ ನನಗೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡು.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಅದೇಕೆ?

ವಿದೂಷಕ—ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಏನುಕಾರಣ?

ವಿದೂಷಕ—ನಿನ್ನ ಸಖಿಗೆನುಕಾರಣ?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ನಿನರಿಯೆಯಾ! ಮಹಾರಾಜನ ದರ್ಶನವೇ.

ವಿದೂಷಕ—ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸಖಿಯ ದರ್ಶನವಾದುದನ್ನು ನೀನರಿಯೆಯಾ?

(ಎಂದಿಬ್ಬರೂ ನಗುವರು)

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆಲ್ಲಿರುವನು?

ವಿದೂಷಕ—ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಮರಕತಮುಣಿಸ್ತಂಜವಲ್ಲಿರುವನು.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಆದರೆ ನೀನೂ ಮಹಾರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರು. ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನಿಗೂ ನನ್ನ ಸಖಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ದರ್ಶನವಾದಬಳಿಕ ಶಿಶರೋಪಚಾರಸಾಮಗ್ರಿಯಿಂದೇನು?

ವಿದೂಷಕ—(—) ನೀನು ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು (ಎಂದವಳನ್ನು ನೂಕಿ) ಅದಿರಲಿ. ಈಗ ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವ ನೆವದಿಂದ ಹೋಗುವೆ?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ರಾಣಿಯಾಜ್ಞೆಯ ನೆವದಿಂದ.

ವಿದೂಷಕ—ಆಜ್ಞೆಯಾವುದು?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಆಕೆ ತನ್ನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗಿಡಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿರುವಳು.

ವಿದೂಷಕ—ಆವಾವುವು?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಬಂದು ಕುರವಕ, ಬಂದಶೋಕ, ಬಂದು ತಿಲಕ.

ವಿದೂಷಕ—ಅದೇಕೆ? ಅವುಗಳನ್ನೇನನಾಡಬೇಕು?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಮಹಾರಾಣಿಯು ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಪಿಸಿದುದು ;

ಕಂ|| ವನಿತೆಯರಾಲಿಂಗನದ |
 ಶೃಂಗಾರಂಭಿ ಹನನದೆಕುರವಕತಿಲಕಾಶೋಕಾ ||
 ನನೆಯೇವ್ರವುನೀನದರಿಂ |
 ವನಜಾಕ್ಷಿಯಿವರ್ಕೆವಾಡುವುದುದೋಹಳಮಂ ||

ಎಂದು. ಈಗ ಅವಳು ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ವಿದೂಷಕ—ಆದರೆ ಈಗಲೇ ನಾನು ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಮರಕತ
 ಮಣಿಪುಂಜದಿಂದ ಹೊಂಗೆಯ ಮರದ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತರುವೆನು. ಇಷ್ಟು
 ಜನನನ್ನು ಆತನು ನೋಡಲಿ (ಎಂದು ರಾಜನಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕರೆ
 ತಂದು) ಏಳೇಳು. ಹೃದಯಾಂಬುಧಿಯ ಚಂದ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು
 ನೋಡು.

ರಾಜ—(ತಿರುಗಿ ನೋಡುವನು)

(ತರುವಾಯ ಅಲಂಕೃತೆಯಾದ ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯ ಪ್ರವೇಶ)

ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿ—ವಿಚಕ್ಷಣೆ ಎಲ್ಲಿರುವಳು ?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—(ಅವಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಸಖೀ, ರಾಣಿಯಾಜ್ಞೆಯನ್ನು
 ನಡೆಯಿಸು.

ರಾಜ—ಮಿತ್ರನೇ, ಆಕೆಯೇನಾಜ್ಞಾ ಪಿಸಿರುವಳು ?

ವಿದೂಷಕ—ನೋಡಿ ತಿಳಿಯಬಾರದೇ ? ಆತುರವೇಕೆ ?

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಇದು ಕುರುವಕವೃಕ್ಷ.

ಕರ್ಪೂರ—(ಅದನ್ನಾಲಿಂಗಿಸುವಳು)

ರಾಜ— ಕಂ|| ವನಿತೆಯಕುಂಭಕುಚಾಲಿಂ |

ಗನದಿಂಕುರವಕದಶಾಖೆಪೂತುಮುದಭೃಂ ||

ಗನಿಕಾಯದಮಾನಸದೋಳ |

ಗನುಪಮಿತಾನಂದರಸದಪ್ರೇಳೆಪರಿವಿನೆಗಂ ||

ವಿದೂಷಕ—ಮಿತ್ರನೇ, ಈ ಕುರುವಕವು ಸಸಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಈಕೆಯ ಆಲಿಂ
 ಗನದಿಂದ ಹೂಗಚ್ಚಿದುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದುದು. ಈ ಮದ
 ನೇಂದ್ರಜಾಲನನ್ನು ನೋಡು.

ರಾಜ—ದೋಹಳದಮಹಿಮೆ ಹೀಗೂ ಇರಬಹುದು,

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಇದು ತಿಲಕವೃಕ್ಷವು.

ಕರ್ಪೂರ—(ಅದನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುವಳು)

ರಾಜ—

ವೃತ್ತಂ|| ತರಳತೆಗಂಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ತೆಗಮಿಂಬಿನಬೀಜನಿಸುತ್ತೆ ಕರ್ಪಿನಿಂ |

ಪೊರೆದುವಯಸ್ಸ ರಾವಳಿಗೆಮಾನ್ಯ ಧತಾಪಮನೆಂದುವಿಾವಸುಂ ||

ದರಿಯಕಟಾಕ್ಷ ಮಾಲೆಗೊಳಗಾದುದರಿಂತಿಲಕದ್ರಮಂಮನೋ |

ಹರತರಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯನಾಂತುದುಪೊಂಪುಳಿಪ್ರೋದಮಾಳ್ಕಿಯಿಂ ||

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಇದು ಅಶೋಕವೃಕ್ಷವು.

ಕರ್ಪೂರ—(ಅದನ್ನೊದೆಯುವಳು)

ರಾಜ—

ಕಂ|| ಬಿಮುನೋಗದಲಲನೆಯಸುಗೆಯ |

ನೊದೆಯೆರಣನೊ ಪುರಾಂಘ್ರಿಯಿಂಕೋಡುಗಳೊಳ್

ಉದಿಸಿದುವಲಗೊಂಚಲಳ್ |

ಸುದತಿಯರೀಕ್ಷಿಸುತೆಬೆಕ್ಕ ಸಂಬಡುವಿನೆಗಂ ||

ವಿದೂಷಕ—ಮಿತ್ರನೇ, ಈ ದೋಹಳನನ್ನು ಮಹಾರಾಣಿಯು ತಾನೆ ಏಕೆ
 ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಾ ?

ರಾಜ—ನೀನದನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಲ್ಲವೆ ?

ವಿದೂಷಕ—ನೀನು ಕೋಪಿಸದಿದ್ದರೆ ಹೇಳುವೆನು.

ರಾಜ—ಕೋಪಕ್ಕೆ ಇದು ಸಮಯವೇ ? ಬೇಗ ಹೇಳು.

ವಿದೂಷಕ— ಕಂ|| ಎಣಿಸಿದೊಡೆಸಕಲವನಿತಾ |

ಗ್ರಣಿಯರಚೆನ್ನೊಡಲಕಾಂತಿಯದೇಗೊಳ್ವುದದಂ ||

ಗುಣಕರಿಗೊಂಡೋಲಗಿಸುವ |

ಳಣಮೆನೆತಾರುಣ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಧಿದೇವತೆವೋಲ್ ||

ರಾಜ—ನಿನ್ನಭಿಪ್ರಾಯವು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಏನೆಂದರೆ ಕೇಳು ;

ಕಂ|| ಮುಗುದೆಯರಿಂತಪ್ಪನೆಗೆ |

ಳ್ತೆಗೆಬಗೆಯೊಳ್ಳು ತುಕದಿಂದೆತವಕಂಬಡುವೆರ್ ||

ಜಗದೊಳ್ಳಗೆವೊಡಬದೇಯ |

ರೊಗುಮಿಗಮನೈ ಥರಹಸ್ಯನಿಸ್ತುಣೆಯರೆಸಿಪರ್ ||

ವಿದೂಷಕ—ಯವ್ವನಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ರೂಪರೇಖಾರಹಸ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿರುವವು. ಈ ಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಷಯವು ಅನನುಭವವಲ್ಲವೆ? ವೈತಾಳಕ—ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಧ್ಯೆಯು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ.

ವೃತ್ತಂ|| ಮುಗಿಯಜನೇಕ್ಷಣಂಗಳೊಡನಂಬುರುಹಾವಳಿತಳ್ಳೆನಲ್ಲರಾ | ಬಗೆಯೊಳಗಿದರ್ಕಾಯ್ವಿಸೊಡನಾತಪಮೊಯ್ಯನೆರಕ್ತವರ್ಣಮಂ || ಪುಗೆಬಗೆಗೊಳ್ಳಮಂಜಿಟೆಗೆಪೂಸಿದನೊಲವೊಲಂಶುಗಣಂದಿನೇಶನ | ಸ್ತಗಿಯೊಳಿಳವಣ್ಣತೆರದಿಂಮೆರೆವಂಗಳಡಕೋಕಬಾಂಧವಂ ||

ರಾಜ—ಸಂಜೆಯಾಯಿತು.

ವಿದೂಷಕ—ವಿಚಕ್ಷಣೆಯು ತಿಳಿಸಿದ್ದ ಸಂಕೇತಕಾಲವೂ-

ರಾಜ—ಆದರೆ ಅವಳೇಕೆ ಕಾಲವಿಳಂಬ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು?

ಕರ್ಪೂರ—ಸಖೀ, ವಿಚಕ್ಷಣೆ, ನಾನು ಹೊರಡುವೆನು. ಪ್ರದೋಷಕಾಲವೊದವಿತು.

ವಿಚಕ್ಷಣೆ—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. (ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು)

ಇದು

ಎರಡನೆಯ ಯವನಿಕಾಂತರಂ.

ಮೂರನೆಯ ಯವನಿಕಾಂತರಂ

(ತರುವಾಯ ರಾಜನೂ ವಿದೂಷಕನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ರಾಜ—(ಅವಳನ್ನು ನೆನೆದು)

ವೃತ್ತಂ|| ತೊಳಗುತೆಮೂಡುವಾಶಶಿಯ ಕಾಂತಿಯನೇಳಿಸುವಾಸ್ಥದೀಪ್ತಿಯಿಂ | ತಳತಳಿವಾಕೆಯಂತೆನವಕೇಸರಕುಟ್ಟಲಮಾಣಮುಂಮನಂ || ಗೊಳಿಸಿಲಲಾರದಂಬರಮನೈದಿತುಸಂಪಗೆಯಾಸುಕುಟ್ಟಲಂ | ಫಳದಿಯುಮೈದೆಕಾಸಿದಸುವರ್ಣಮುಮಾಕೆಗೆಸಾಟವರ್ಪವೇಂ ||

ಮತ್ತು,

ವೃತ್ತಂ|| ಪಸುರ್ಗಲ್ಲಿಂಕೆಳೆಗೊಂಡಮುತ್ತುಗಳಹಾರಕ್ಕೆಮಲವರ್ಕ್ಕಿಗಳ್ | ಮುಸುದೊಳ್ಳಂಪಿನರಲ್ಲಜಾದಿಸರಕಂವೈವರ್ಣ್ಯವಿಾವಂತೆರಂ || ಜಿಸೆಕರ್ಣಾಯತನೇತ್ರಕಾಂತಿತಿರುವುತ್ತುಂಕಂಠಮಂಭೋಂಕಲಾ | ಅಸಿಯೆಳ್ಳೊಡಿದನೋಟಮೆನ್ನಮನದೊಳ್ಳೆಟ್ಟೆತ್ತದೇವೇಳ್ಳಪೆಂ ||

ವಿದೂಷಕ—ಮಿತ್ರನೇ, ಈಗ ನೀನೇಕೆ ಅಂಜಿವನನಂತೆ ಘುರಘುರಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುವೆ?

ರಾಜ—ಮಿತ್ರನೇ, ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಮಾನವಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.

ವಿದೂಷಕ—ಅದೇನು ಹೇಳು.

ವೃತ್ತಂ|| ತೊಳಗುವಸೆಜ್ಜಿಗೈಯ್ದಿಸೊಗದಿಂದಮೆಪವ್ವಡಿಸಿದನನ್ನನಾ | ನಳಿನದಳಾಕ್ಷಿಯಿರಲರಿಂಪೊಡೆಯಲೈಳಸುತ್ತೆಸಾರ್ದಳಾ || ಗಳೆಸಿವೆಂದೆಸಡಿಲ್ಲಸೆರಗಂಬಲದಿಂದದಸಿಳಿಳ್ಳುಕೊಂಡವಳ್ | ತರ್ಕದಳತೀವಸಂಭ್ರಮದೆಕಣ್ಣರೆಯಾಯ್ದೊಡನೆನ್ನನಿದ್ರಿಯುಂ ||

ವಿದೂಷಕ—(ಸ್ವಗತ) ಹೀಗಾಗುವುವೇ? (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಮಹಾರಾಜನೇ, ನಾನೂ ಬಂದು ಕನಸನ್ನು ಕಂಡೆನು.

ರಾಜ—(ತಲೆದೂಗುತ್ತೆ) ಆಗಲಿ, ಅದೇನು?

ವಿದೂಷಕ—ಈಗ ನಾನು ಗಂಗಾನದಿಯ ನಡುವೆ ಮಲಗಿದ್ದೆನು.

ರಾಜ—ಪರಶಿವನ ಜಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಪವಿತ್ರತರಳಾಗಿರುವಾಗಂಗೆಯಿಂದ ನೀನು ಪವಿತ್ರನಾದೆ. ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ?

ವಿದೂಷಕ—ಆಮೇಲೆ ಶರತ್ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮೇಘವು ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಕಂಠಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪಾನಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತು.

ರಾಜ—ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಆಶ್ಚರ್ಯ!

ವಿದೂಷಕ—ಬಳಿಕ ಆ ಮೇಘವು ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿಯು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿತು. ಆಗ ನಾನು ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು.

ರಾಜ—ಬಳಿಕ ಬಳಿಕ.

ವಿದೂಷಕ—ಬಳಕ ಆ ಮೇಳುವು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹನಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯು ತೊಡಗಿತು. ಮಳೆಹನಿಯು ಯಾವ ಚಿಪ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಬಿದ್ದರೆ ಮುತ್ತಾ ಗುವುದೋ ಅಂತಹ ಚಿಪ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ಬಿದ್ದು ಮುತ್ತಾದೆನು-ಆಗ ಮುತ್ತಾದ ನನ್ನ ಆಕಾರವು ಹತ್ತು ಉದ್ದು ಕಾಳನಷ್ಟು ದಪ್ಪನಾಗಿದ್ದಿತು.

ರಾಜ—ತರುವಾಯ,

ವಿದೂಷಕ—

ವೃತ್ತಂ|| ಬಳಿಕರುವತ್ತುನಾಲ್ಕೆನಿಸಂಪುಗಳೊಳ್ಳೆ ಲೆಗೊಂಡವೊಳ್ಳೆನೊಳ್ |
ಜಳಧರಧಾರೆಯೇವೊದಿಕೆ ಯಾಗೆಲಸತ್ಯವಜಂಬೊಲೊಡಲೆವ ||
ತುಳತೆಯನಾಂತುನಿಸ್ತುಳತೆಗಾಗರವಾದದೊಂದುನಿ |
ಮಳತರವಾದಮುತ್ತೆನಿಸಿದಂಕ್ರಮದಿಂದೆಲೆರಾಜರಾಜನೇ! ||

ರಾಜ—ಆಮೇಲೆ, ಆಮೇಲೆ?

ವಿದೂಷಕ—ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಕ್ರಮವಾದ ಮುತ್ತೇ ಆದೆನು.

ರಾಜ—ಬಳಕ ಬಳಕ?

ವಿದೂಷಕ—ಬಳಕ ಕಾಲವು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಲು ಆ ಚಿಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಡೆದರು. ಅರುವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಮುತ್ತಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಸಾಕೇತಪುರ ನಿವಾಸಿಯಾದ ಬಬ್ಬ ವರ್ತಕನು ಬಂದು ಲಕ್ಷ ವರಹಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡುಕೊಂಡನು.

ರಾಜ—ಆಹಾ! ಈ ಕನಸು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ಬಳಕ?

ವಿದೂಷಕ—ಬಳಕ ಆ ವರ್ತಕನು ವೈತಟಕರಿಂದ ನನಗೆ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಇಕ್ಕಿ ಸಿದನು. ಆಗ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಯುತ್ತಿತ್ತು.

ರಾಜ—ತರುವಾಯ?

ವಿದೂಷಕ—ತರುವಾಯ,

ಕಂ|| ಪರದನವಂಪತ್ತು ದಿನ |
ಪರಿಮಿತಿಯಿಂಮೆರೆನಮುತ್ತಿ ನೊಟ್ಟೆ ಜಿಯಿಂದಂ ||

ಕರ್ಪೂರಮಂಜರೀಪರಿಣಯಂ |
ನಿರಜಿಸಿದನೆಕ್ಕ ಸರಮಂ |
ನೆರೆಕೊಳಸುತೆ ಕೋಟಕಾಂಚನಾರ್ಪುಮನನುವಿಂ ||

ಅನಂತರ ಸಾಗರದತ್ತ ನು ನನ್ನನ್ನೊಂದು ಭರಣಿಯಲ್ಲಿ ಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಪಾಂಚಾಲದೇಶಾಧಿಪತಿಯಾದ ವಿರವಿದ್ಯಾಧರ ಮಲ್ಲದೇವನ ಕನ್ಯಾಕುಬ್ಜ ವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿನ ದೊರೆಯು ನನಗೆ ಕೋಟೆ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ಬೆಲೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡುಕೊಂಡನು.

ರಾಜ—ಆಮೇಲೆ ಆಮೇಲೆ.

ವಿದೂಷಕ—ಆಮೇಲೆ—

ಕಂ|| ಮೊಲೆಯುವಿಂಗಾಯೆಕ್ಕಾ |
ವಳಸರಮೇತಕ್ಕು ದನುತಮಾತಂತನ್ನೋ ||
ಪಳಕಂಠದನಲಿದಿಟ್ಟಂ |
ನಲವಡುವರ್ ಸದೃಶಸಂಗಮದೇರಿಸಿಕರ್ಗಳ್ ||

ಮತ್ತು,

ರಾಜ—(ನಕ್ಕು, ಜಿಂತಿಸಿ)

ಕಂ|| ಕನಸಿದುಪುನಿಯನಗಾಗಳ್ |
ಮನದನ್ನಳಸಂಗಮೊದವಿತದನರಿತುಂನೀಂ ||
ಇನಿಸುಮರಿಯದನವೊಲ್ಪಡಿ |
ಗನಸಂನುಡಿದೆನಗೆಮರೆವೆಯದನೆಲೆಕೆಳಯಾ ||

ವಿದೂಷಕ—ಬಡತನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಸಜ್ಜ ನನಂತೆಯೂ, ಹಸಿದ ಹಾರುವ ನಂತೆಯೂ, ವಿರಣಾಗ್ನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಯುನಕನಂತೆಯೂ, ಬಹಳವಾಗಿ ಬಳಲಿ ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿರುವೆ. ಮಿತ್ರನೇ, ಇದಾವುದರ ಮಹಿಮೆ.

ರಾಜ—ಅನುರಾಗದ ಮಹಿಮೆ.

ವಿದೂಷಕ—ಮಿತ್ರನೇ, ಮಹಾರಾಣಿಗಂತೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಬಿಟ್ಟೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ನಿನಗೂ ಆಕೆಯ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಿರುವವಳು ದಲ್ಲಿ ಆ ಕರ್ಪೂರ

ಮಂಜರಿಯ ಸರ್ವಾಂಗವನ್ನೂ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿ ಅದೇಕೆ
ಹೀಗೆ ಮರುಗುತ್ತಿರುವೆ? ದೇವಿಯು ಗುಣವತಿಯಲ್ಲವೆ?

ರಾಜ-ಹಾಗೆ ಹೇಳಬೇಡ-ಕೇಳು;

ವೃತ್ತಂ|| ಒರ್ವಳೊಳೊರ್ವನಕ್ಕರನಿಮಿತ್ತದೆಮೂಡುವುದಲ್ಲೆತಾನೆಕೇ ||
ಉರ್ವವರೂಪಮಾಗದುನಿಮಿತ್ತಮಿದರ್ಕೆಕರಂವಿಭಾವಿಸಲ್ ||
ಸರ್ವಗುಣಾತಿಶಾಯಿಸೊಬಗೆಂಬರಮೂರ್ಖರಬೀದಿಬೀದಿಯೊಳ್ ||
ಪರ್ವವಮಾತುನನ್ನಿಯೆನುತಂಸಿಕರ್ಕಳದೆಂತುನಂಬುವರ್ ||

ವಿದೂಷಕ-ಮಿತ್ರನೇ, ಆ ಅನುರಾಗವೆಂಬುದಾವುದು?

ರಾಜ-ಮನ್ಮಥನ ಕುಸುಮಶರಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಪ್ರೀತಿಯು ಪರ ಹೃದಯ
ದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರುವ ಸಂತೋಷದ ಗಂಟನ್ನೇ ಅನುರಾಗವೆನ್ನುವರು.

ವಿದೂಷಕ-ಅದು ಹೇಗೆ?

ರಾಜ- ಕಂ|| ಇನಿಸುಂಜತ್ತು ಕಮಿಲ್ಲದೆ |
ಬಿನದಿಪಮಿಥುನಂಗಳತ್ತಣಿಂರಾಜಿಸುತಂ ||
ಪೊನಲಂತಿರೆಪರಿತರ್ಪುದು |
ನನೆವಿಲ್ಲನಿನೊಗೆದುದುವೆರಾಗಮೆನಿಕ್ಕುಂ ||

ವಿದೂಷಕ-ಅದು ಗೊತ್ತಾಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?

ವೃತ್ತಂ|| ಸಹಜದೇಲೋಲಮಾದಕಡೆಗಣ್ಣೊರಲ್ದುವಿಲೋಕಿಸರ್ಗಿದು |
ಸ್ವಹಮೆನಿಪಾಮನೋವ್ಯಥೆಯನುಣ್ಣಿಸೆಮಾನಕೇತನಂ ||
ಅಹಹತನತ್ತುವಿಭ್ರಮಮನಾಗಳೆಮೂಡಿಸಿಯುಗೃಹಿತ್ತಮಂ |
ಮಹಿಗಿವಿಚಿತ್ರರೀತಿಯೊಳೆತೋರ್ಪನಿದಲ್ಲೆಕುತೂಹಲಾಸ್ಪದಂ ||

ವಿದೂಷಕ-ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರೀತಿಯೇ ಅನುರಾಗವನ್ನುಂಟುಮಾ
ಡುವುದಾದರೆ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೂ ಅಲಂಕಾರದಿಂದಲೂ ಪ್ರಯೋ
ಜನವೇನು?

ರಾಜ-ಮಿತ್ರನೇ, ಅದೂ ನಿಶ್ಚಯವೇ

ವೃತ್ತಂ|| ಪೊಂಗಡಗಂಗಳೇಕೆಮಣಿಮೆಲ್ಲೆಯೇಕನುಲೇಪಮೇಕೆಸ |
ರ್ವಾಂಗದರೂಪಮೇಕೆಸೆವನೂಪುರಮೇಕೆತಿರೋವಿಭೂಷೆಯೇ ||

ಕಂ|| ಕಂಗೆನೆಯರ್ಗಿಲೋಕದೊತಕ್ಕವಲ್ಲ ದಚಿತ್ತಿರಂಗದೊಳ್ |
ಸಿಂಗದಿನೆಚ್ಚೊಡೊಲೈ ಪುರುಷರ್ಕಳರಾಗಕಡೊಂದೆಸಾಲದೇ ||

ಮತ್ತು,
ವೃತ್ತಂ|| ಅಗರುವಿನಿಂದಮೇನಭಿನಯಂಗಳಿನೇಂವರಗಾಸದಿಂದಮೇಂ |
ನೆಗಳ್ಳಸುರಾಮಹೋತ್ಸವದಿನೇಂಬಕುಂಕುಮದೇಂಸುಧೂಪದೇಂ ||

ಬಗೆವೊಡವಾವುದೊಂದುಮೆದೇಗೊಳ್ಳದುತೀಲಮದೊಂದೆಲೋಕದೊಳ್ |
ಬಗೆಗೊಳುತಿರ್ಪದಿನ್ನುಸಿದರ್ಕೆಣವೆಂದವುದಾವುದಕ್ಕುಟಾ ||

ಮತ್ತು,
ಕಂ|| ಜನಪತಿಯಮಡದಿಗಂಬಡ |
ವನಸತಿಗಂರನ್ನದೊಡವಿನಿಂ ಕುಂಕುಮಲೇ ||

ಪನದಿಂಸಿರಿಬೇರಕ್ಕೆಮು |
ಇನಿಯರಕಡುರಾಗಮನರೊಳೊರ್ತೆರನಲ್ಲೆ ||

ಕಂ|| ಪೆರೆನೊಗಮೇವುದುಗುರುಕುಚ |
ಭರಮೇವುದುಚಲ್ಲೆಗಣ್ಣೆವುಜಗದೊಳ್ ||

ತರುಣಿಯರೊಳಗೊಳ್ಳಡೆವಳ |
ಇರದಿದೊಡೆವುರುಪರೆಂತುಮೇಂನೆರೆದಪರೇ ||

ವಿದೂಷಕ- * * * * *
ರಾಜ- * * * * *

* * * * *
* * * * *

* * * * *
* * * * *

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೆ ಕೆಳದಿ, ಕುರಂಗಿಕೇ. ಈ ಶಿಶಿರೋಪಚಾರದಿಂದ
ನನ್ನ ತಾಪವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು.

ವೃತ್ತಂ|| ಬಿಸಕಾಂಡಂಬಿಸದಂತೆವೊಮ್ಮೆನಿಸರಂಪಾವಂತೆವೊಲ್ತಾಳವ್ಯಂ |
ತಸಮಾರಂದವದಂತೆಜೀರ್ಕೊಳವೆಯಿಂದವೊಯ್ಯತಣ್ಣೀರದು ||

ವಿಸುತಿರ್ಕುಂತನುವಿಂಗಿತಾಪಭರಮಂಕಾಯ್ಡೆಣ್ಣೆಯಂತೀಗಣೇ |
ನುಸಿರ್ವೆಮಾಣಿಸದಾರ್ಧ್ರಚಂದನಮುಮೆನ್ನೀಬೇಗೆಯಂಭಾಮಿನೀ ||

ವಿದೂಷಕ—ಮಿತ್ರನೇ, ಕೇಳಿದೆಯೋ? ಈ ಮಾತು ನಿನ್ನ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಅಮೃತ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಇನ್ನೇಕೆ ಸಾವಕಾಶಮಾಡುವೆ? ಸುಡುವ ಬಿಸಿಲಜಳಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ತಾವರೆ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆಯೂ ಕುದಿಯುವ ನೀರಲ್ಲಿಟ್ಟ ಕುಂಕುಮದ ಗೊಂಬೆ ಸಂತೆಯೂ ಉರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿರಿದುಹೋದ ಸಣ್ಣ ಮುತ್ತಿನಂತೆಯೂ ಕೊಬ್ಬಿದ ಹುಲ್ಲೆಗಳು ಮೇದ ಹೊಲದಂತೆಯೂ ಈ ವರ್ಧಮಣಿಯು ಪಂಚಬಾಣನ ಪುಷ್ಪ ಚಾಪದಿಂದ ಬಿನ್ನೆಯಾಗಿರುವಳು. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕನಸು ಈಗ ನಿಶ್ಚಯವೇ ಆಯಿತು. ನಡೆ—ಈ ಪಕ್ಷದ್ವಾರದಿಂದ ಹೋಗೋಣ. (ಎಂದು ಬಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು)

ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿ—(ಕುರಂಗಿಕೆಯೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ-ಭೀತಿಯಿಂದ) ಆಃ! ಈತನಾರು! ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ಬಂದ ಚಂದ್ರನೋ! ಅಭವನನೇತ್ರಾಗ್ನಿಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ಶರೀರವನ್ನಿತ್ತ ಮನ್ಮಥನೋ! ಆಃ ಈತನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಕಟವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವನಲ್ಲ! (ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶಂ) ಇದು ಇಂದ್ರಜಾಲವಾಗಿರುವುದು;

ವಿದೂಷಕ—(ರಾಜನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ಇಂದ್ರಜಾಲವು ನಿಶ್ಚಯವೇ ಆಯಿತು.

ಕರ್ಪೂರಮಂ—(ನಾಚುವಳು)

ಕುರಂಗಿಕೆ—ಸಖಿ! ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿ! ಮಹಾರಾಜನಿರಾಗಿ ಬಂದು ಸನ್ಮಾನಿಸು.

ಕರ್ಪೂರಮಂ—(ಏಳುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವಳು)

ರಾಜ—(ಅವಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು)

* * *
 ಕಂ|| ಮೃಗನೇತ್ರಮಿಸುನಿಗಂಸಂ |
 ಪಗೆಗಂಹರಿತಾಳಯಪ್ಪಿಗಂಸ್ವರುಚಿಯಿಸು ||
 ಬೈಗವಿವನಿನ್ನೊಡಲನು |
 ಣ್ಣೊಗರಂಕಂಡೆನ್ನಕಣ್ಣೋಧನ್ಯಂಗಳ್ ||

ವಿದೂಷಕ—ಪೂಜ್ಯೆಯಾದೀ ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯು ಗರ್ಭಗೃಹವಾಸಿನಿಯಂತೆ ಬೆವರೇರಿ ಬಳಲಿದ ಶರೀರದಿಂದ ಆಯಾಸಪಡುತ್ತಿರುವಳು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಉತ್ತರೀಯದಿಂದ ಬೀಸಿ ಉಪಚರಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಬೀಸಿ) ಅಯ್ಯೋ! ಇವೇನು ನಾನು ಬೀಸಿದುದರಿಂದ ದೀಪವು ನಂದಿಹೋಯಿತಲ್ಲ! (ಎಂದಾಲೋಚಿಸಿ ಸ್ವಗತಂ) ವಿಹಾರೋದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡೋಣ. (ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶಂ) ಮಿತ್ರನೇ, ಈ ಅಂಧಕಾರವು ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಸುಕಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪಕ್ಷದ್ವಾರದಿಂದಲೇ ಹೊರಟು ಪ್ರಮದೋದ್ಯಾನವನ್ನು ಸೇರೋಣ. (ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುವರು)

ರಾಜ—(ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು)

ಕಂ|| ಕಲಕಂಠಿನಿನ್ನಮೆಲ್ಲುಡೆ |
 ಗಲಲಳವಡುತ್ತಮಂಚಿಯುಜ್ಜುಗಿಸುವವೊಲ್ ||
 ಸುಳಿಸೀಂಮೆಲ್ಲನೆಮತ್ತರ ||
 ತಳಮಂಪಿಡಿಯುತ್ತನಿನ್ನಚೆಂದಳಿಗಳ್ ||
 (ಎಂದು ಪುಳಕಿತನಾಗಿ)

ಕಂ|| ಪೊಸಮುಳ್ಳುತ್ತದಮುಳ್ಳಂ |
 ಪೊಸಗಡವದಕೇಸರಕ್ಕಮೆಣೆವರುತಮುದೇ ||
 ನೆನೆವುವೊನಿನತ್ತುತಳಿಗಳ್ ||
 ಯ್ಯೋಂಕಿನಿದೆನ್ನಮೆಯ್ಯವಿರ್ಬಿಸಜಾಕ್ಷೀ ||

ನೇ ವೈತಾಳಕಂ—(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಈ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸಾಖ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ;

ವೃತ್ತಂ|| ಮುಸುರ್ದುಮುಸುಂಕಿದಂಧಕ್ಕತಿಯಿಂನೇಲೀಡುವೊಲುವಿರ್ತೋರ್ಕೆವೆ |
 ತ್ರಿಸದಿರೆಮೂಡವೆಣ್ಣವದನಂಪೊಸಜೊನ್ನದಿಭೂರ್ಜಪತ್ರಮಂ ||
 ನಸುನೆಗೆಮುಳ್ಳಮುತ್ತಗದಕೇಸರದಗ್ರಮನೇಳಿಪಂತೆರಂ ||
 ಜಿಸೆಕಿರಣಾಳಿಯಾದುದು ಕಳಾಕ್ರಮದಿಂಪೆರಪೂರ್ಣಮಂಡಳಂ ||

ಮತ್ತು, ಇದುವು ಕರ್ಣಾಟಕ ಚಂದ್ರಿಕೆ
 ವೃತ್ತಂ|| ಇದು ಸಿರಿಕಂಡಮಲ್ಲ ಮಿದುಕುಂಕುಮಲ್ಲ ದಿಶಾವಿಭೂಷಣಾ |
 ಸ್ವದಮಿದು ಕರ್ಣಕುಂಡಲಮದಲ್ಲಿದುಕುಂಕಣಮಲ್ಲ ಮೇದಿನೀ ||
 ದಂರಿದದ ಸುದತಿಯಿಭೂಷಣಾಳಿಯಿದು ಶೋಷಣಚಿತ್ತವೋಪನ |
 ಕ್ಕಿದುನೆಲೆಯಲ್ಲ ಕಾವನಸಿಯಿಂದೆನಿಸಿವುರ್ದುಜೊನ್ನಮಭ್ರಮೋಳ್ ||
 ವಿವೂಷಕ-ಈಗ ಕಾಂಚನದಂಡನು ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದನು, ರತ್ನ
 ದಂಡನೂ ವರ್ಣಿಸುವನು.

ನೇ ವೈತಾಳಕ-(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)
 ವೃತ್ತಂ|| ಕಲರವಮುಣ್ಣಿದೀವಿಗೆಯಸಾಲಬಗೆಯಂಸೆಗೆಯ್ಯೆಮುತ್ತಿನಾ |
 ಶೋಳಗುವಮಾಲೆಗಳ ಮೆರೆಯೆ ಧೂಪಮದುಂಬಗೆಗೊಪ್ಪೆ ಪಳೆಯಂ ||
 ನಲಿಯುತೆಪಾಸೆತೊಳ್ಳಿ ರಬಲಾಜನಮುಣ್ಣು ವರಾಗದಿಂಮನಂ |
 ಗೊಳುತಿರೆನೋಳ್ಳ ರಂನಲಯಿಕ್ಕುಂನೆಲೆವೀಡುಗಳಾಹಸುತ್ತಲಂ ||

ಮತ್ತು,
 ವೃತ್ತಂ|| ಹರಿಸದೆದಿಗ್ವ ಧೂಮಣಿನಿಜಾನನಬಿಂಬದೊಳ್ಳಿಟ್ಟ ಪಚ್ಚಗ |
 ವ್ವರವೊಜಗಟ್ಟ ನಕ್ಕೆಮುದಮುಣ್ಣಿ ಪಚಂದನದಣ್ಣಿ ಬಾಡಿಮುಣ್ಣ |
 ಮರುಳ್ಳು ಚಿಗುರ್ತುಪವುರವಮನೋಜನಕೊವಿವನಬಳ್ಳಿಯೋಫಣೀ |
 ಶ್ವರನತಿವೇಗದಿಂಕಳೆದನುಣ್ಣು ರೆಯೋಯೆನೆಜೊನ್ನ ಮೊಪ್ಪುಗುಂ ||
 ವಿವೂಷಕ-

ವೃತ್ತಂ|| ತಾರಗೆವಟ್ಟಿಯೆಂಬತಿಳಿನೀಗೊಳನೊತ್ತಿನೊಳ್ಳಿ ವಟ್ಟು ಸಂ |
 ಚಾರವೊಡರ್ಚುವಂಚೆಗಿರಿಶಂತಲೆಯೊಳ್ಳದೆದಿಟ್ಟ ಭೂಷಣಂ ||
 ಮೇರೆಯನೊತ್ತಿಬರ್ಪರತಿಸಾಚ್ಯದಬಿತ್ತು ಜಗಟ್ಟ ನೇಕ್ಷಣ |
 ಕ್ಕಾರಯೆಪಣ್ಣ ಪುಣ್ಯ ಮೆನಿಕುಂನಡುಬಾನೊಳಗಿಂದುಮಂಡಳಂ ||
 ಕುರಂಗಿಕೆ- ಕಂ|| ಪ್ರಣಯಕುಪಿತೆಯುರಮುಳಸಂ |
 ನೊಣೆವನಿವಂಸಸಿಯೊಡರ್ಚೆ ದರಸಂಚೆಯಿವಂ ||

ವಣಿಸಿದೊಡೆಸಂಪಗೆಯಲರ್
 ಪ್ರಣಂಬನೆನಿಸಲಾರ್ಪನಾಸುಮಬಾಣಂ ||
 (ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಸಖಿ! ನೀನು ರಜನಿ
 ರುವ ಚಂದ್ರವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಹಾರಾಜನಿರಾಗಿ ಓದುವೆನು.

ಕರ್ಪೂರಮಂ-(ಲಜ್ಜೆಗೊಳ್ಳುವಳು)
 ಕುರಂಗಿಕೆ-(ಓದುವಳು)
 ಕಂ|| ಜಂತದೊಳೆಸಗಿದಪಂಜರ |
 ದಂತೆಬೆಳರ್ಪುಗುಳ್ಳಚಂದ್ರಬಿಂಬದಮಧ್ಯೆ ||
 ಪ್ರಾಂತದೆಬಿನದಿಪಕೋಗಿಲೆ |
 ಯಂತೀಲಾಂಛನಕುರಂಗಮೇಂಸೊಗಯಿಪುದೋ ||
 ರಾಜ-ಆ: ಈಕೆ ಮಾಡಿದ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೃತ್ತಿಗಳ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವು
 ಹೊಸ ರಸವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುವುದು. (ಎಂದು ಕರ್ಪೂರಮಂಜ
 ರಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ)

ಕಂ|| ತನಗಂನಿನೀವೊಗಕಂ |
 ಜನಿಯಿಸುವುದಭೇದಮೆಂದುಸಸಿಜಿಂತಿಸಿಲಾಂ ||
 ಛನಮೆಂಬಮಸಿಯತಿಲಕಮ |
 ನನುಗೆಯ್ದೆಂಬಿದೊಳಗೆನೋಡೆಲೆಮುಗುದೇ ||
 ಮತ್ತು,

ಕಂ|| ದಿಟ್ಟಯಬಟ್ಟಂಕದಪಿನೋ |
 ಳಟ್ಟನಿನ್ನವೊಗಮುಳ್ಳು ಸುಧೆಯೊಳ್ಳೆ ಳ್ಳಂ ||
 ದಿಟ್ಟಳಮೆನಿಸುವೊಡಾಸನಿ |
 ಕಟ್ಟುಬ್ಬ ಸವೊಂದದಿರ್ಪನೇಕಮಲಾಕ್ಷೀ ||

(ಎಂದು ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ)
 ಕಂ|| ಸುದತಿಯವೊಗದಬೆಳಪಿಣಿ |
 ಕದಪಿತ್ತು ದುನಿನಗೆಬೆಳ್ಳನನಗೆಣೆಯಾರೆಂ ||
 ದಿದಿರಿರೊಳೆನಾಣ್ಣದೆಮೆರೆ |
 ವುದೆನೀಂವೊಗಮೆತ್ತಿ ಕೊಂಡೆಲ್ಲೆಹರಿಣಾಂಕಾ ||

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಕಲವಾಗುವುದು)
 ರಾಜ-ಇದೇನೀ ಕೋಲಾಹಲ ?
 ಕರ್ಪೂರಮಂ-(ಭೀತಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವಳು)

ವಿದೂಷಕ—ಆಃ. ಮಹಾರಾಣಿಯು ತನ್ನ ಆಗಮನವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸದೆ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇತ್ತ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿರುವಳು.

ಕುರಂಗಿಕೆ—ಆದರೆ ಇದು ಕುಬ್ಜವಾಮನ ಪಂಡರ ಕೋಲಾಹಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನು ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡುವುದು ಉಚಿತವು. ಈಗ ನಡೆದ ವಿಷಯವು ಮಹಾರಾಣಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ನಾನೂ ಈ ಪಕ್ಷದ್ವಾರದಿಂದ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವೆನು. (ಎಂದೆಲ್ಲ ರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು)

ಇದು

ಮೂರನೆಯ ಯವನಿಕಾಂತರಂ

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಯವನಿಕಾಂತರಂ

(ಬಳಿಕ ರಾಜನೂ ವಿದೂಷಕನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ರಾಜ— ಕಂ|| ಅಹಹಾಗ್ರೀಷ್ಠಾಹಂದು |
ಸ್ಸಹಮಿಂಗೋಲ್ವಿಲ್ಲ ನುಪಟಳಂಭಳಮಂಭೋ ||
ರುಹನಯನೆಯಾದೊಡೆನ್ನಸ |
ನಿಹದೊಳಗಿಲ್ಲ ವಿಧಿವಶದಿನೆಂತಾಂಸೈಪೆಂ ||
ಮತ್ತು,
ಕಂ|| ಬಿರವಿಸಿಲನಿದಾಘದವಾ |
ಸರಮುಂಟ್ರಿಯಮಾದಜನದಗಟ್ಟೆಯುಮೆಂಬೀ ||
ಯೆರಡುಂಗಳಿದೇರನರಲ್ |
ಸರಕೊಳಗಾದರ್ಗಿ ಸಹಿಸಲಸದಳವೆಲ್ ||

ವಿದೂಷಕ—ಮಿತ್ರನೇ, ಕೆಲವರು ಮನ್ಮಥನ ತಾಪಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವರು. ಕೆಲವರು ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವರು. ನನ್ನಂಥವರಾದರೆ ಮನ್ಮಥನ ತಾಪಕ್ಕೂ ಸಿಕ್ಕರು. ಸಂಕಟಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾಗರು. ಆದರೆ ಹಸಿವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೋತು ಕರಗಿ ನೀರಾಗಿ ಹೋಗುವರು.

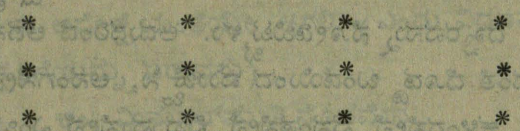
(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)—ಆದರೆ ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಕೂದಲನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮೂಲವಾಗಿ ಕಿತ್ತು ಹಾಕುವೆನು.

ರಾಜ—(ನಕ್ಕು) ಮಿತ್ರನೇ, ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಲೀಲಾಶುಕವೇನೋ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು.

ವಿದೂಷಕ—ಆಃ! ಎಲೆ ದಾಸಿಯ ಕೂಸೇ, ನೀನು ಬೇಟೆಗಾರರ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಹೋಗು.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)—ನನಗೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ದೆಸೆಯಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ರಾಜ—(ಮೇಲೆ ನೋಡಿ) ಇದೇನು! ಆಗಲೇ ಹಾರಿಹೋಯಿತು—(ಎಂದು ವಿದೂಷಕನನ್ನು ನೋಡಿ)

ವಿದೂಷಕ—ನೀನು ಗ್ರೀಷ್ಮರ್ತುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಅನ್ಯಾಯವೇ ಸರಿ.

ವೃತ್ತಂ|| ಅಳುದುರ್ಬಿಳರ್ಪಿನನಗುವವೋಲಿರೆನಾಗಲತಾದಳಾಳಿತ |
ನೊಳಗೆಕವುಂಗುಸದ್ರಸಮನಾಂತುಮನಂಗೆೊಳೆಪಚ್ಚಗಪ್ಪುರಂ ||
ಗೊಡನೆನಣ್ಣಿನೆಣ್ಣಿನೆಯೊಳಂನರುಗಂಪನಮರ್ಚಿಸುಣ್ಣಮಿಾ |
ತೊಳಪನಿದಾಘಕಾಲದಿನಕಕ್ಕೆ ಸಖಾಯನೆಭದ್ರಮಾಗಳುಂ ||

ರಾಜ—ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೋ; ಕಡಲೆರಡುಮುಂಕೆ ತಿರುದತ್ತ ಕೆಲವು ದಿಂಟು... * * * * *

ವಿದೂಷಕ—ವೃ|| ನಡುವಗಲೊಳ್ಳಿ ಮಿರ್ಚಿ ಸಿರಿಕಂಡದೆ ಸಾಂದ್ರತರಾನುಲೇಪಮಂ |

ಬಿಡದೆಯೆ ಸಂಜೆಯೊಳ್ಳುಳುಗಿ ತನ್ನೆಸುತಗ್ಗಲ ಮಾದತಾಪಮಂ ||

ನಿಡುನಿಡುಸುಯ್ಯಳೆಂದೆ ಬಿಮದ್‌ಗಮನಾರಿಪ ನೀರಚಾಕ್ಷಿಯು |

ಗೊಡಲಿಚನೈಸರಲ್ವಿಡಿದು ಕಿಂಕರನಾಗಿರುತಿರ್ಪನಾಗಳುಂ ||

ರಾಜ— (ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು) ಇದೇನನ್ನ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯ.

ವೃತ್ತ|| ಅಂಗದೆಬಂದಮಾವಿನೆಳೆ ಚಂದಳಿರುಂ ಮನದನ್ನ ರೊಕ್ಕುರಿ |

ಪ್ಪಂಗಮುಮಾರ್ಗವರ್ಗಿಸಿಯುಂ ಪಗಲುಂಕ್ ಣದಂತಿರಪ್ಪುವೀ ||

ಪಾಂಗಿರದರ್ಗ ಬಯ್ಯ ಪೆರಸಿಂಗದ ಕಿಂಚನರಂತೆ ಶೋಕದೊಳ್ |

ತಿಂಗಳಮಾಳ್ಳಿಯಿಂದಮಿರುಳುಂಪಗಲುಂ ನಿಮಿರ್ದವ್ವವಕ್ಕಟಾ ||

(ಎಂದು ವಿದೂಷಕನೊಡನೆ) ಆಕೆಯ ವರ್ತಮಾನವೇನಾದರೂ ಇರುವುದೇ ?

ವಿದೂಷಕ—ಇರುವುದು ; ಮಹಾರಾಜನು ಲಾಲಿಸಬೇಕು.

ರಾಜ— ಬೇಗ ಹೇಳು.

ವಿದೂಷಕ— ಮಹಾರಾಣಿಯು ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯ ರಕ್ಷಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ದ್ದ

ಪಕ್ಷ ದ್ವಾರವನ್ನು ನೋಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ಆದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಂದು

ಬಿಡದಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಸಿ, ಅನಂಗಸೇನೆ, ಕಾಮ

ಸೇನೆ, ಕಳಂಗಸೇನೆ, ವಸಂತಸೇನೆ, ವಿಭ್ರಮಸೇನೆ ಎಂಬ ಸೇನಾಂತ

ನಾನುಧೇಯಿಯರಾದ ಐದು ಮಂದಿ ಚಾಮರಗ್ರಾಹಿಣಿಯರನ್ನು

ಖಡ್ಗ ಸಮೇತವಾಗಿ ಕಾವಲಿರಬೇಕೆಂದು ಆ ಸೆರೆಮನೆಯ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿ

ನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವಳು. ಅನಂಗಲೇಖೆ, ಚಂದನಲೇಖೆ, ಮೃಗಾಂಕ

ಲೇಖೆ, ಇಂದುಲೇಖೆ, ವಿಭ್ರಮಲೇಖೆ ಎಂಬ ಲೇಖಾಂತ ನಾನುಧೇಯಿ

ಯರಾದ ಐದುಮಂದಿ ಸೈರಂಧ್ರಿಯರನ್ನು ಧನುರ್ಬಾಣ ಸಹಿತರಾಗಿ

ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಕಾವಲಿರುವುದೆಂದು ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವಳು.

ಕೃತಮಾಲೆ, ಕಾಂಚನಮಾಲೆ, ವಕುಳಮಾಲೆ, ಮಾಣಿಕ್ಯಮಾಲೆ, ರತ್ನ

ಮಾಲೆ ಎಂಬ ಮಾಲಾಂತ ನಾನುಧೇಯಿಯರಾದ ಐದುಮಂದಿ ಅಡ

ಪಗಾತಿಯರನ್ನು ಬಿಲ್ಲಿನೊಡನೆ ಕಾವಲಿರಬೇಕೆಂದು ಕಾರಾಗೃಹದ

ಉತ್ತ ರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವಳು. ಅನಂಗಕೇಳಿ, ಸರಸಕೇಳಿ,

ಮಂದರಕೇಳಿ, ಕಾಮಕೇಳಿ, ರಾಜಕೇಳಿ ಎಂಬ ಕೇಳ್ಯಂತ ನಾನುಧೇ

ಯೆಯರಾದ ಐದುಮಂದಿ ನೀರಮನೆಯ ನೀರೆಯರನ್ನು ಗದಾಖಡ್ಗ

ಸಮೇತರಾಗಿ ಕಾವಲಿರಬೇಕೆಂದು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿ

ಸಿರುವಳು. ಮಂದಾರವತಿ, ತರಂಗವತಿ, ಕಲ್ಲೋಲವತಿ, ಮದಿ

ರಾವತಿ, ಕೇಳವತಿ ಎಂಬ ವತ್ಸ್ಯಂತ ನಾನುಧೇಯಿಯರಾದ ಐದುಮಂದಿ

ಹೊಗಳುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಜಿನ್ನದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಾವ

ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಸೆರೆಮನೆಯ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವಳು.

ರಾಜ—ಆ! ದೇವಿಯ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಾಸಾಮಗ್ರಿಯೆಷ್ಟಿರುವುದು ?

ವಿದೂಷಕ—ಮಹಾರಾಣಿಯ ಸಖಿಯಾದ ಸಾರಂಗಿಕೆಯು ಏನೋ ವರ್ತ

ಮಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವಳು.

ಸಾರಂಗಿಕೆ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ. ಈ ದಿನ ತಟಾ

ಕೋತ್ಸವವಾದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಮೇಲೆ ನಿಂತು

ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಮಹಾರಾಣಿಯು ವಿಜ್ಞಾಪಿ

ಸಿರುವಳು.

ರಾಜ—ರಾಣಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ (ಎಂದು ವಿದೂಷಕನೊಡನೆ

ಉಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನು ಏರುವನು)

ವಿದೂಷಕ— ಕಂ|| ಮಿನುಗಲ್ ಮುತ್ತಿ ನೊಡಮೆನ | [ವರ್ |

|| ತನಾಂತದೊಳಗೊಲೆಯಲಂಶುಕಮುಮೋರೋ

ವನಿತೆಯರೊಕ್ಕುಳಯಂ ಕೊಂ |

|| ಬಿನಂಡೆಯೊಳ್ಳಿಯ್ವರಿತ್ತ ನೋಡಲೆಕೆಳೆಯಾ ||

ಕಂ|| ಇದೊಇದೊ ವಿಚಿತ್ರತರಬಂ |

|| ಧದೆ ರಂಗಸ್ಥ ದೆತಾಳಕೆಣೆಯೆನೆ ನಡೆದೀ |

|| ಪದಿನರುವರ್ಚ್ಚಣಿಯು | || ಪದಸಿಂ ಬಳಸುತ್ತೆ ಕುಣಿಸೊಬಗಂ ನೋಡೈ ||

|| ಕಂ|| ವನಿತೆಯದೊರ್ವಳ್ ಮುದ್ದಲೆ | || ದನಿಯಿಂಬಿತ್ತಿ ಗರನೀಳ್ಳು ಕುಡುವುರ್ವುಗಳಂ ||

ಪನಮಂಸನ್ನೆಯ ಗೆಯ್ಯುತ್ತೆ |
 ಮಿನುಪಳ ದೂದವಿಯ ಕಜ್ಜ ದೊಳ್ಳೋಡಿತ್ತಲ್ ||
 ಕಂ|| ಕೆಲರಸಿಯರುಳುದು ರನ್ನದ |
 ಜಲಪಾತ್ರಗಳಂ ಚಲುಂಕುವನೀರಂಜೀ ||
 ಕೊಳವಿಗಳೊಳದ ರಿನಿಯರ್ |
 ಬಳಲ್ವರೈಗೋಲನೆಚ್ಚ ವರುಣಾಸ್ತ್ರಂಜೊಲ್ ||
 ವೃತ್ತ|| ಮಸಿಯುಂಕಾಡಿಗಿಯುಂ ಶರೀರದೆ ಮಹಾನೀಲತ್ವಮಂ ಬೀರೆಹ |
 ಸ್ತ ಸರೋಜಾತದೆ ಚಾಪಮುಂ ತಿಸುಳಮುಂ ಸಾಂದರ್ಯಮಂತೋರೆ ಚಿ ||
 ತ್ರಿಸಿದಂತಾಗೆ ಮಯೂರಸಿಂಧದತೊಡಂ ನೋಡಿತ್ತಲೀ ಸುಂದರೀ |
 ವಿಸರಂಜೀಡಿತಿವಿಂಡಿನಂತೆ ನಗಿಸುತ್ತಿ ಕುಂ ಗಡಾನೋಳ್ಳರಂ ||೧೪||
 ವೃತ್ತ|| ರಕ್ಕಸಿಯಂತೆ ವೊಲೊಡಂಗಳ ನೊಲಿಡುತ್ತಾತ್ಮ ಹಸ್ತದೊಳ್ |
 ಬಿಕ್ಕಿನಕಂಡಮಂಪಿಡಿದು ಡಿಂಕೃತಿಹುಂಕೃತಿಯುಂ ನೋಳ್ಳರಂ ||
 ಬಕ್ಕುಡಿಗಿರ್ಕೆಮಾಡಿ ಪೆರರಂಬುರುಹಾಯತಪತ್ರನೇತ್ರಿಯರ್ |
 ಮೊಕ್ಕಳಮಿತ್ತಲೇಂ ನಟಿಪರೋ ಸುಡುಗಾಡಿನದೊಂದು ಭಾವಮಂ ||
 ಕಂ|| ಕೆಲರಬಲೆಯರಿತ್ತಲ್ಮು |
 ಯ್ತೆಲೋಳ್ಗಳೊಳ್ಳದೆತಾಳಬಂಧಂಗಳೊಳುಂ ||
 ಚಲಿಸದೆ ಕುಣಿಯುತ್ತೆರಳ್ಳಂ |
 ಬಲೊಳೊರ್ವರನೊರ್ವರಣಿಯರಂವಾಕೊಳ್ಳರ್ ||
 ಕಂ|| ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆ ಝಣಝಣಿಸೆನು |
 ಣೊ ರಲಿಂಚರಮುಲಿಯೆ ತಾಳಕಂಮೇಣಲಯಕಂ||
 ಸರಿಯೆನಿಸೆ ನೂಪುರಧ್ವನಿ |
 ಪೆರರಿತ್ತಲ್ಮುಗುವರಲ್ತೆ ಕಣಿಗಾರ್ತಿಯರಂ ||
 ವೃತ್ತ|| ಒಂದೆಡೆನೋಟಕರ್ಗಿ ಬಿಸವಂದಮನುಜ್ಜೆ ಸಲಾರ್ತ ವೇಷದಿಂ |
 ಪಿಂಡಿತಿರುಂಗುವರ್ಲನೆಯರ್ಕೆಲರೊಂದೆಡೆ ವೇಣುವಂಮಹಾ ||
 ನಂದದಿನೂದಿ ಕುಂಬಿಡುವರಂಗೆನೆಯ ಕೆಲರೊಂದುತಾಣದೊಳ್ |
 ಸುಂದರಿಯರ್ನಿಲುಂಬಿ ಕೆಲಬರ್ನಗುವರ್ನಗಿಸುತ್ತೆ ನೋಳ್ಳರಂ ||

ಸಾರಂಗಿಕೆ—(ಬಂದು, ಮುಂದೆ ನೋಡಿ ಸ್ವಗತಂ) ಮಹಾರಾಜನು ಮರಕತ
 ಮಣಿಪುಂಜದಿಂದಿಳಿದು ಕೇಳಿಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವನು.
 ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಹಾರಾಣಿಯ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಆತ
 ನಿಗಿ ಅರಿಕೆಮಾತುವೆನು. (ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಕಾಶಂ)
 ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ. ಈ ದಿನ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೂ
 ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಗೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸುವೆನೆಂದು ಮಹಾರಾಣಿಯು
 ಅರಿಕೆಮಾಡಿರುವಳು.
 ವಿದೂಷಕ—ಇದೇನು! ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಬಿದ್ದಿತು.
 ರಾಜ—ಸಾರಂಗಿಕೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳು.
 ಸಾರಂಗಿಕೆ—ವೊನ್ನೆ ಕಳೆದ ಚತುರ್ದಸಿಯಲ್ಲಿ ಭೈರವಾನಂದನು ರತ್ನದಿಂದ
 ಗೌರೀಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಮಹಾರಾಣಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಅದನ್ನು
 ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೋಸುಗ ಮಹಾರಾಣಿಯು ಗುರು
 ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಲು ಭೈರವಾನಂದನು—ಎಲೆ
 ಮಹಾರಾಣಿ! ನೀನು ನನಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೂ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು
 ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆವಾದರೆ ನನ್ನಿಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನೊಂದನ್ನು ನಡೆಯಿ
 ಸಿಕೊಡು—ಎಂದನು. ಮಹಾರಾಣಿಯು ಅವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು
 ಆತನು ಲಾಟದೇಶದಲ್ಲಿ ಚಂಡಸೇನನೆಂಬ ರಾಜನಿರುವನು. ಆತ
 ನಿಗೆ ಘನಸಾರಮಂಜರಿಯೆಂಬ ಮಗಳಿರುವಳು. ಅವಳನ್ನು ಕೆಲ
 ಮಂದಿ ಜೋಯಿಸರು ನೋಡಿ “ಇವಳು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಮದುವೆ
 ಯಾಗುವಳು” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಆದಕಾರಣ ಅವಳನ್ನು
 ಕರೆತಂದು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಆತನಿಗೇ ಚಕ್ರ
 ವರ್ತಿಪದವಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಇದೇ ನನ್ನ ಮನೋರಥ. ಈ
 ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೀನು ನೆರವೇರಿಸಿದರೆ ನನಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂತೆಂ
 ದು ತಿಳಿಯುವೆನು. ಎಂದು ಹೇಳಲು, ದೇವಿಯು ಸಕ್ಕು-ತಮ್ಮ
 ಆಜ್ಞೆಗೆ ನಾನು ಮರುವಾತನ್ನಾಡೆನು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿನಗೀ
 ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಬಾರೆಂದು ನನಗಾಜ್ಞಾ ಪಿಸಿರುವಳು. ಗುರು
 ದಕ್ಷಿಣೆಯು ಸಂಧಿತು.

ವಿದೂಷಕ—(ನಕ್ಕು) ಮಿತ್ರನೇ! ಚೆನ್ನಾಯಿತು. ಚೆನ್ನಾಯಿತು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾವು—ಬೇರೂರಿನಲ್ಲಿ ಮದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಮದುವೆ—ದೇಶಾಂತರದಲ್ಲಿ ಘನಸಾರಮಂಜರಿ.

ರಾಜ—ಆದರೇನು! ಭೈರವಾನಂದರ ಮಹಿಮೆಯೇನು ಆ ಕನ್ನಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದುಸಾಧ್ಯವೇ?

ಸಾರಂಗಿಕೆ—ಉಪವನದ ನಡುವೆ ಬಂದಾಲದಮರವಿರುವುದಲ್ಲವೆ? ಅದರ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾರಾಣಿಯೊಂದು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವಳಷ್ಟೆ? ಭೈರವಾನಂದರೂ ದೇವಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವರು.

ಅವರು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಆ ಉತ್ಸವಗೃಹದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುವುದು. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋದಳು)

ರಾಜ—ಮಿತ್ರನೇ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಭೈರವಾನಂದರ ಪ್ರಭಾವವೇ ಸರಿಯೆಂದೂ ಹಿಸುವೆನು.

ವಿದೂಷಕ—ಅಹುದು. ಚಂದ್ರನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಚಂದ್ರಕ್ರಾಂತಿಲೆಯುದ್ರವಿಸುವುದೆ? ಲಕ್ಕಿಯ ಮುಗುಳು ಅರಲುವುದೇ?

ಭೈರವಾನಂದ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಆಲದಮರದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊರೆದಿರುವ ಪಕ್ಷದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಮರೆಯಾಗಿರುವ ಚಾಮುಂಡಿಕೆಯೇ ನಿನಗೆ ಏನಿ ಸುವೆನು. (ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ)

ಕಂ|| ಕಡೆಗಾಲದಶೀಲಾಗೃಹ | ದೆಡೆಯೊಳಗಲ್ಮದೆಜವಂಗೆಧಾತ್ಯಕಪಾಲಂ ||

ಬಿಡಿದಮರರಕನ್ನೀರಂ | ಕುಡಿಯುತೆಕಾಳಕೆನತೇಪ್ಪದಾಯಿಕೆಮೆರೆವಳ* ||

(ಎಂದು ಮುಂದು ಬಂದು) ಇದೇನಿಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಕರ್ಪೂರ ಮಂಜರಿಯು ಬರಲಿಲ್ಲ?

ಕರ್ಪೂರಮಂ—(ಪಕ್ಷದ್ವಾರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು) ಆರ್ಯರಿಗೆ ಅಭಿನಂದಿಸುವೆನು.

ಭೈರವಾನಂದ—ವತ್ಸೆ! ಅನುರೂಪನಾದ ವರನನ್ನು ಹೊಂದು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿರು. ಇನ್ನೂ ಮಹಾರಾಣಿಯು ಬಂದಿಲ್ಲ.

ರಾಣಿ—(ಬಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಇದೋ. ಈಕೆಯೇ ಪೂಜೆಯಾದ, ಚಾಮುಂಡಿಕೆ. (ಎಂದು ಸ್ವಗತಂ) ಈಕೆ ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿ! ಇದೇ

ನಿಧು! (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಆರ್ಯಭೈರವಾನಂದರೆ! ವಿವಾಹ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆತು ಬಂದೆನು. ಅದನ್ನು ತರುವೆನು.

ಭೈರವಾನಂದ—ವತ್ಸೆ! ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡು. ರಾಣಿ—(ಹೋಗುವಳು)

ಭೈರವಾನಂದ—(ನಕ್ಕು ಸ್ವಗತಂ) ಇವಳು ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೋಗಿರುವಳು. (ಪ್ರಕಾಶಂ)

ವತ್ಸೇ, ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿ, ನೀನೂ ಪಕ್ಷದ್ವಾರದಿಂದ ಬೇಗ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರು. ಮಹಾರಾಣಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ ಬಳಿಕ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುಬಿಡು.

ಕರ್ಪೂರಮಂ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಹೋಗುವಳು)

ರಾಣಿ—ಇದೇ ಸೆರೆಮನೆ. (ಎಂದು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನೋಡಿ ಸ್ವಗತಂ) ಏನು! ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಳು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವಳು ಯಾರು?

ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಭೇದವೇ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ! (ಪ್ರಕಾಶಂ) ವತ್ಸೇ, ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿ, ನಿನ್ನ ಶರೀರಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿರುವುದು. (ಎಂದು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ) ಏನೆಂದೆ? ನನಗೆ ತಲೆ ನೋ

ಯುತ್ತಿರುವುದೆಂದೋ? ಆದರೆ ನೀನು ಮಲಗಿರು. ನಾನು ಮದುವೆಯ ಮಂಟಪದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು. (ಎಂದು ಹಿಂದೆ ನೋಡಿ)

ಎಲೆ ಸಖಿಯಿರಾ! ವಿವಾಹೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿರಿ. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವಳು)

ಕರ್ಪೂರಮಂ—(ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಮೊದಲಂತೆಯೇ ನಿಲ್ಲುವಳು)

ರಾಣಿ—(ಮುಂದೆ ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ) ಇವಳೇ ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿ! ಭೈರವಾನಂದ—ವತ್ಸೆ! ನಿಭ್ರಮುಲೇಖೆ! ಏನು! ವಿವಾಹೋಪಕರಣಗಳನ್ನು

ತಂದೆಯಾ? ರಾಣಿ—ತಂದೆನು. ಆದರೆ ಘನಸಾರಮಂಜರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಆಭರಣಗಳನ್ನು

ತಾರದೆ ಬಂದೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಹೋಗುವೆನು. (ಎಂದು ಹೋಗುವಳು)

ಭೈರವಾನಂದ-ಎಲೆ! ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿ! ನೀನೂ ಮೊದಲಂತೆಯೇ ಮಾಡು. ಕರ್ಪೂರಮಂ-ಅಪ್ಪಣೆ- (ಎಂದು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಳು)

ರಾಣಿ-(ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಗತಂ) ಆಃ! ಸಾದೃಶ್ಯದಿಂದ ವಂಚಿತಳಾದೆನು. ಅಪ್ರತಿಹತವಾದ ಧ್ಯಾನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಯೋಗೀಶ್ವರನು ಮತ್ತೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕರೆತಂದಿರುವನು. ಈಗ ನಾನು ವಿವಾಹೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು. (ಎಂದು ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿ ಸ್ವಗತಂ) ಆಃ! ಎಂತಹ ಸಾದೃಶ್ಯ!

ಭೈರವಾನಂದ-ಮಹಾರಾಣಿಯೇ, ಈ ಪೀಠವನ್ನೇರು. ಮಹಾರಾಜನೂ ಬರುವನು.

(ಅನಂತರ ರಾಜನೂ ವಿದೂಷಕನೂ ಕುರಂಗಿಕೆಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ಭೈರವಾನಂದ-ಹಸೆಮುಣಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ.

(ಎಲ್ಲರೂ ತಮತಮಗೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು)
ರಾಜ--(ಸ್ವಗತಂ) ಈಕೆಯು ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ ಜೀವನಮೂಲಿಕೆ, ಮನ್ಮಥನ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕಳಾದ ಚಾಪಲತೆ, ಹಗಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳ ರಾಶಿ, ಗುಣಗಣವೆಂಬ ಮಾಣಿಕ್ಯಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ರನ್ನದ ಗೊಂಬೆ, ವಸಂತರ್ತುವಿನ ಸೊಬಗು.

ಮತ್ತು,

ವೃತ್ತಂ|| ಈಕೆಜಗದ್ವಿಶೇಷರಣಸಾಧನಮೂಲಿಕೆತನ್ನರೂಪನಾ |
ಲೋಕಿಸುತಿರ್ಪಜವ್ವನಿಗರಂಕಡೆಗಣ್ಣಳಸನ್ನೆಯಿಂದಮೇ ||

ಆಕುಸುಮಾಯುಧಂಗಿನಿತು ಸೂಚಿಸೆಭೋಂಕಲವಂಪ್ರಮೋದದು |
ದ್ರೇಕದೆಬಟ್ಟುಗೆಯು ಧನುವಂಕಣಿಯಂಕೊಲೆಗಾಂಕುತೆಚ್ಚಪಂ ||

ವಿದೂಷಕ-ಮಹಾರಾಣಿಯು ಈಕೆಗೆ ತಕ್ಕ ರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನೇ ತಂದಿರುವಳು. ಆದರೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ (ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ)

ಆ ಮಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿರುವೆನು.

ರಾಣಿ-(ಕುರಂಗಿಕೆಯೊಡನೆ) ನೀನು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿವಾಹೋಪಕರಣವಾದ ಶೃಂಗಾರವನ್ನು ಮಾಡು. ಸಾರಂಗಿಕೆಯು ಘನಸಾರಮಂಜರಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಲಿ.

ಇಬ್ಬರೂ-ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವರು)
ಭೈರವಾನಂದ-ಉಪಾಧ್ಯಾಯನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿರಿ.

ರಾಣಿ-ಸಕಲ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಮಣಿಯಾದೀ ಆರ್ಯನೇ ಆರ್ಯಪುತ್ರನಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಮುಂದಣ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬಹುದು.

ವಿದೂಷಕ-ಇದೊ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವೆನು. ಮಿತ್ರನೇ, ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸೆರೆಗಿಗೂ ಗಂಟುಹಾಕುವೆನು. ಈ ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯು ಬೆರಲನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊ.

ರಾಣಿ-(ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯೆಂದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಚಾರದಿಂದ ನೋಡುವಳು)

ಭೈರವಾನಂದ-ಮಗುವೆ! ನೀನು ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನರಿತಿದ್ದರೂ ಅದೇಕೆ ಹೀಗೆ ನೋಡುವೆ? ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯೆಂದು ಘನಸಾರಮಂಜರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರಲ್ಲವೆ?

ರಾಜ-(ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿಯು ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು)

ಕಂ|| ಗರಿವೂವಿನೊಳಂಪಲಸಿನೊ |

ಳುರುತರವಾಗಿಸರ್ಪಕೇಸರಂಗಳಪಾಂಗಿಂ ||

ಮೆರೆದವುಡೀಗಟ್ಟುನ್ನೀ |

ಕರಮಂಪಿಡಿದೊಡನೆಯೆನ್ನಮೆಯೈವಿರಾದಂ ||

ವಿದೂಷಕ-ಮಿತ್ರನೇ, ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವೀ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಲಾಜಾಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡು.

ವೈತಾಳಕ-(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೈ! ಮಹಾರಾಜನೇ, ನಿನಗೇ ವಿವಾಹಮಹೋತ್ಸವವು ಸೌಖ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ. ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಂತೋ

ಪದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನೆಯ ಮಂಗಳಧ್ವನಿಯಿಂದ ದಶದಿಕ್ಪುಗಳೂ ಭೋಗರೆಯುತ್ತಿರುವುವು. ಭೈರವಾನಂದ—ಈಯುತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಾರ್ಯನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಿ. ರಾಜ—ಮಿತ್ರನೇ, ನಿನಗೆ ನೂರು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು.

ವಿದೂಷಕ—ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಕುಣಿಯುವನು) ಭೈರವಾನಂದ—ನಿನಗೆ ಮತ್ತಾವ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಸಲಿಸಲಿ? ರಾಜ—ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮತ್ತೇನಿರುವುದು?

ವೃತ್ತಂ|| ದೇವಿಕನಶ್ಚೈಗೊಳ್ಳನಿಶುನಿಜಚಿತ್ತದಸಂಗರಕ್ಕೆಸಂ |
 ಜೀವಿನಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣೊಳಿಪಜಂದ್ರಸಮಾನನೆಯಾಕೆಸಿತ್ತಿದಳೆ ||
 ಭೂವಲಯಾಧಿಪತ್ಯಮೊದವಿತ್ತಿದಿರೊಳ್ಳೊಡೆಯಲ್ಲಂದಂತಿರಿ |
 ನ್ನಾವುದುಕೋರ್ಕೆಬಯ್ಯೆಯದುಪಣ್ಣಿರೆನ್ನಿಪದಪ್ರಸಾದದಿಂ ||
 ಆದರೂ ಇದೊಂದು ಫಲಿಸಲಿ ;

ಕಂ|| ಅನುದಿನಮುಮೇಳೆ ವಡೆಯುತೆ |
 ಮನೀಷಿಗುಣಗಣಮನೆಲ್ಲ ಮಂಸುಡುವಾನಿ ||
 ಧನತಾಗ್ನಿಯಡಂಗುಗೆತೊ |
 ಟ್ಟನೆಕಮಲಾಸತ್ಯಟಾಕ್ ವೃಷ್ಟಿಯಿನಿಳೆಯೊಳ್ ||
 (ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು.)

A — 326

ಇದು

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಯವನಿಕಾಂತರಂ

“ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿ ಪರಿಣಯಂ”

ಸಂಪೂರ್ಣ Fಂ.

ದಿನಾಂಕ ಸೂಚಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

ಪಂಪನುಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮

ಸರಸ್ವತಿ ಭಂಡಾರ

ವಿ. ಸೂ: ೧೫ ದಿನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಯಾರು ಪುಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗದು.

ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ದಿನ

ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ದಿನ

-4 JAN 1977

ಪುಸ್ತಕಸೂಚಿ

ವ. ಸಂ: ೦, ೩೩, ೨ ANAK ae

ಕ್ರ. ಸಂ: ೩೨೬. N13

ವಿವರಣೆಯು (ಸಂಚಾರಿ)

ವ. ಸಂ: ೦, ೩೩, ೨ ANAK

ಕ್ರ. ಸಂ: ೩೨೬ N13

ಕೆ. ಸಾ. ಪ.
ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರ

